№ 8 • פרייז 20 גראשען • „CZENSTOCHOWER CAJTUNG".

טשענסטאכאווער צייטונג

Piątek 21 lutego 1936 | ליכט-צינדען 4.43 | פרייטאג, פ' משפטים כ"ח שבט תרצ"ו

CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. TELEFON 204.

וואָרנונג.

איך פאָדער אויף די ה"ה: **הירשל קליינמאן, אלטער מארק 14** און **יצחק פינטשעווסקי, אַלטער מארק 12,** אַז זיי זאָלען אומקעהרען מיר ביז מאָנטאג, דעם 24 פעברואר ד. י. 9 א זייגער פריה די צוגענומענע סחורה אויף א נישט-עהרליכען אופן. אין געגענפאל וועל איך זיין געצווינגען דעם גאנצען ענין איבערצוגעבען צו דער פראָקוראטור.

פירמע **שלינגבוים**

בעפולמעכטיגטער: **חיים גרין.**

Wiele pociechy życzymy P. Starszemu naszego Cechu L. BRADDLEWICZOWI z ŻONĄ z okazji zaślubin Ich córki p. FRANKI z p. Inż. HENRYKIEM SPITZEM.

ZARZĄD II CECHU KRAWCÓW ŻYDÓW.

Z okazji zaślubin p Inż. HENRYKA SPITZA z p. FRANCISZKĄ BRANDLEWICZÓWNĄ życzymy szczęśliwej przyszłości

ST. MITTLEROWIE.

Z intencji zaślubin p. MIECZYSŁAWA BLADEGO z p. STEFĄ ROTENBERŻANKĄ życzę Im szczęśliwego współżycia na nowej drodze

IZRAEL CZARNY

ETERIT

Doskonały odbiornik o niskiej cenie i dogodnych warunkach.

Żądajcie bezpłatnych pokazów.

Salony demonstracyjne:

Optyk Medical Aleja 31 — **World-Radio** Aleja 24, tel. 25-75

Szkoła tańców

baletm. Kosteckiego

ul. Waszyngtona № 6.

Zapisy na kursy, lekcje pojedyńcze (indywidualne) codziennie.

Rewelacja taneczna:

TANIEC „CONTINENTAL"

אכטונג: יעדען שבת קומט פאָר א פראַקטישע לעקציע פאַריודישע געזעלשאפט. אָנהויב 8 אָוו. 1-קלאסיגע מוזיק

---

12 גר. קאָסט קראַגענס מיט לאנג - דויערענדען שפיגעל-גלאַנץ — 50 גר. קאָסט א העמד

אויך נעמען מיר אָן **כעמיש** צו רייניגען און צו פארבען אלערארט קליידונג.

ספעציאַליטעט: 1) פאַרבען לעדערנע קורטקעס 2) דעטאַשירען (ארויסנעמען פלעקען אָהן וואשען).

אכטונג: פלעקען ווערען ארויסגענומען אויפ'ן אָרט

FARBIARNIA, i PRALNIA CHEMICZNA „KRYSZTAŁ"

ul. Berka Joselewicza 2.

FASCYNUJĄCA URODA

zjawia się wtedy, gdy Pani stale stosuje krem i puder

LYTIAL

preparowane na zasadach wiedzy ścisłej. Wyrób oryginalny francuski ACADEMIE SCIENTIFIQUE DE BEAUTÉ, PARIS R. ST. HONORÉ 376

Do nabycia we wszystkich drogerjach i perfumerjach.

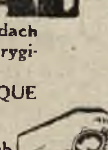

D/A M. WACHTEL, Warszawa, Przejazd 1.

אין דער שטאָדט-שוהל

וועט היינט פרייטאָג און מארגען שבת דאווענען אויף פראָבע דער חזן אהרן סאפיר פון ווארשא.

ה' סאפיר פערמאגט א הערליכען ליירישען טענאָר.

צו דער חתונה פון פרל. **יוכבד פיינשטאט**

מיט ה' **זיינוול ווילקאָם**

ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט

שמעון באָטשאָן און פרוי

בעקאַנטמאַכונג

די קהלה-פערוואלטונג אין טשענסטאָכאָוו איז מודיע, דאס אויפ'ן סמך פון אָרט. 13 פון די פאָרשריפטען וועגען דער אָרגאַניזאציע פון די יודישע קהלות (דז. אוסטאָוו פון י. 1928 נומ. 52 פאָז. 500) **זענען דער בודושעט און עטאַט-ליסטע אויפ'ן יאָהר 1936 צום אַדורכזעהן אין דער קהלה-קאַנצעלאַריע פון 17 ביז'ן 24 ד.ח. אין די ביורא-שעה'ן.**

אין משך פון אויבענדערמאָנטען טערמין דיענט די קהלה מיטגלידער דאס רעכט אריינצוטראָגען דורך דער קהלה - פערוואלטונג שריפטליך בעגרינדעטע רעקורסען.

רעקורסען, אריינגעטראָגענע נאָכ'ן דערמאָנטען טערמין, וועלען אַלס פערשפעטיגטע נישט גענומען ווערען אין אַכט.

פערוואַלטונג פון דער **יודישער קהלה**

אין טשענסטאָכאָוו.

טשענסטאָכאָוו, דעם 16 פעברואר 1936 י.

AMERYKAŃSKI CELLULOID NIEPALNY

„FIBESTOS"

אין א גרויסען אויסוואהל אויף אבאזשורען, בלומען א. ד. גל.

עמפפעהלט די אויסשליסליכע פערטרעטונג אויף פוילען

Dom Agenturowy WŁADYSŁAW KOTLICKI

WARSZAWA, Miodowa № 7, Telefon 279-37.

ווייט פון אונזער היימלאַנד, שמערצליך געטראָפען, טרויערען מיר מיט צוזאמען מיט דער פערבליבענער פאמיליע און הויפטזעכליך מיט אונזער ליעבען זיידען צוליעב'ן טויט פון אונזער באָבע

קלעריל לאה גראַדאָן נ"ע

Helena i Cesia Gradonówne

Dr. Henryk Gradon

Leon Gradon, stud. med.

Lion (Francja).

אונזערע ליעבע פריינד **איכל** און **גליקע לאַנדוי** ווינשען מיר פיעל גליק צו דער בר-מצוה פון זייער זוהן **מאָניעק**

משה פערעצאָוויטש און פרוי, וויעלון.

פיעל נחת און פרייד צו דער בר-מצוה פון זייער ליעבען זוהן **מאָניעק**

ווינשען מיר אונזער ברודער און שוועגערין **איכל לאַנדוי** און **פרוי**

משה לאַנדוי און פרוי, וויעלון.

צו דער בר-מצוה פון **מאָניעק לאַנדוי**

ווינשען מיר די עלטערן פיעל נחת און גליק

שלמה לאַסמאַן און פרוי, משה קאָניארסקי און פרוי.

א הערצליכען מזל-טוב אונזער חבר און פריינד **איכל לאַנדוי** און **פרוי**

צו דער בר-מצוה-פייערונג פון זייער **זוהן** ווינשען

שמואל שאַיאַ און פרוי.

את חברינו וידידינו **איכל לאַנדוי ורעיתו** לחג בר-מצוה של בנו **משה**

הננו מאחלים רוב נחת וחדוה.

יצחק הערשבערג ורעיתו. יחיאל מאיר יאַקובאָוויטש ורעיתו

אונזערע פריינד **איכל** און **גליקע לאַנדוי** צו דער בר-מצוה פון זייער זוהן **מאָניעק**

ווינשען מיר צו דערלעבען ביי איהם פיעל נחת און פרייד

פנחס גערשאָנאָוויטש און פרוי.

אונזער ווירט און שכן **איכל לאַנדוי** און **פרוי** צו דער בר-מצוה פון זייער זוהן **מאָניעק**

ווינשען מיר פיעל נחת און פרייד

אברהם ליפקאָוויטש, פרוי און קינדער

ברכתנו הלבביות לשאר-בשרנו **איכל לאַנדוי ורעיתו** לרגלי חגיגת בר-מצוה של בנם **משה** תזכו לגדלו לבן נאמן לעמו וארצו

פייוויש סקושיניא ורעיתו, יעקב אלי' עדעליסט ורעיתו

לחברנו וידידנו **איכל לאַנדוי ורעיתו** מפאת הג-הבר-מצוה של בנו **משה**

ברכתנו הלבבית

יעקב שאַיאַ ורעיתו, חיים דוב ניימאן ורעיתו

חברנו **איכל לאַנדוי ורעיתו** קבלו נא את ברכתנו לחג-הבר-מצוה של בנכם **משה**

יוסף שאַיאַ ורעיתו, צבי שאַיאַ

גם אנו בין המברכים — משפחת זיידלר וקלטון

את חבר המועצה של הבנק **איכל לאַנדוי**

לרגלי חג הבר-מצוה של בנו

מברכים

השלטון והמועצה של הבנק קרדיטובי בוילון.

את חברנו הנכבד **איכל לאַנדוי ורעיתו** לחגיגת בר-מצוה של בנם **משה**

הננו מברכים בברכת גדא טבא. תזכו לגדלו לבן נאמן לעמו ולארצו

הסתדרות ציונים כללים בוילון.

את חברנו **משה לאַנדוי** מפאת חג הר-מצוה שלו

ברכות לבביות שולחת

א. ה. ה. „עקיבא" בוילון.

גאלדה זיסל סרעברניק — וויעלון

הרב יחיאל טוביה ראָזענבערג — לאָדוש

תנאים געשריבען.

שבט תרצ"ו.

מזל-טוב און פיעל גליק און צופרידענהייט אונזער טאָכטער און שוועסטער **גאָלדה זיסל** צו איהר תנאים מיט **הרב יחיאל טוביה ראָזענבערג** ווינשען

מוטער און געשוויסטער.

צו די תנאים פון אונזער שוועסטער און שוועגערין **גאָלדה זיסל** מיט **הרב יחיאל טוביה ראָזענבערג** פון לאָדז ווינשען מיר פיעל גליק און די מוטער פיעל נחת און פרייד.

סאנדל וואָלקאָוויטש און פרוי.

פיעל גליק צו די תנאים פון פרל. גאלדה זיסל סרעברניק מיט הרב יחיאל טוביה ראָזענבערג ווינשען

שלמה לאסמאן און פרוי.

מיר דריקען אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל אונזער הויזווירט ה'

הירשל ווייסעלפיש און פאַמיליע

צוליעב'ן טויט פון זייער פרוי און מוטער

נ"ע היגדה

בתוך שאר אבלי ציון תנחמו.

יהונתן נוסבוים און פרוי.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער פערוואַלטונגס-מיטגליד

ה' יעקב דוד טעלער

צוליעב'ן טויט פון זיין

פאטער נ"ע

המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

די פערוואַלטונג פון דער געז. „תומכי עניים".

מיר ווארטען אויף מעשים.

די רעדע, וועלכע עס האט די וואך געהאלטען דער פרעמיער - מיניסטער קאשטשאלקאווסקי, האט אביסעל בע־רוהיגט די יודישע בעפעלקערונג אין פוילען, וועלכע האט זיך געפונען זעהר נידערגעשלאגען, צוליעב די כסדר'דיגע טעראריסטישע אנפאלען פון די ענדעקעס.

מיר האבען דאס רעכט צו גלויבען, אז פונקט אזוי ווי דער מיניסטער, טראכט אויך די גאנצע פוילישע רע־גירונג, ווייל עס איז דאך נישט שייך, אז אין לאנד זאל הערשען אנארכיע. און אז דאס פעבעל, וואס ווערט אונ־טערגעהעצט פון די ענדעקעס זאל קע־נען אונגעשטערט אריינברענגען א תוהו ובהו אין דער פוילישער רעפוב־ליק.

דערווייל אבער מוזען מיר פעסט־שטעלען, אז די דאזיגע אנפאלען אויף יודען קומען ווייטער פאר. אט דער־האלטען מיר טאג־טעגליך בעריכטען פון די ארומיגע שטעדטלעך וועגען ווייטערדיגע כסדר'דיגע אנפאלען אויף יודען. מען האקט שויבען, מען שלאגט יודען, מען לאזט ווייטער די יודען נישט געהן אין דארף אריין האנדלען א.ז.וו. א.ז.וו. אמת מיר גלויבען אין גוטען ווילען פון דער רעגירונג, אז סוף כל סוף וועט זי בעווייזען איהר שטארקע האנד; דערווייל אבער גיסט זיך כסדר אב אין בלוט, דערווייל ווע־רען מיר כסדר טעראריזירט. אפשר וואלט געווען שוין די העכסטע צייט, אז די דאזיגע רעדע פון מיניסטער קאשטשאלקאווסקי זאל נישט בלייבען בלויז ווערטער, נאר מען זאל איבער־געהן צו מעשים.

ווי די לעזער וועלען זעהן אין היינ־טיגען נומער פון אונזער צייטונג, איז דעם פערגאנגענעם זונטאג פארגעקו־מען אין דער היגער קהלה א קאנפע־רענץ פון פארשטעהער פון די ארומיגע שטעדטלעך, אויף וועלכער ס'איז גע־קומען צום אויסדרוק די גרויסע נויט וואס הערשט צווישען די דארטיגע יו־דען צוליעב די לעצטע געשעהענישען און עס איז בעשלאסען געווארען איינצופיהרען א הילפס־אקציע. אט געהט אוועק א טאג נאך א טאג און דערווייל איז די לאגע אונערטרעגליך, א גרויסע טייל יודען אין די דאזיגע שטעדטלעך הונגערען אין פשוט'ן זין

פון ווארט—עס פעהלט זיי א שטיקעל ברויט.

מיר ווייסען גאנץ גוט, אז עס איז נישט אזוי לייכט די דאזיגע אקציע איינצושטעלען, עס איז אבער סכנות נפשות, און יעדער טאג, וואס געהט אוועק איז א פערברעכען. אויך דא דארף מען צוטרעטען צו מעשים.

ש.

קאנפערענץ פון יודישע פארשטעהער פון טשענ־סטאכאווער פאוויאט וועגען זייער איצטיגער לאגע

פערגאנגענעם זונטאג איז אין קהלה־לאקאל אונטער'ן פארזיץ פון פרעזעס ראזענבערג פארגעקומען א קאנפערענץ פון די קהלה - פארשטעהער פון די שטעדטלעך אין טשענסטאכאווער פא־וויאט.

פערטרעטען זענען געווען די פאר־שטעהער פון: קרזשעפיץ, קלאבוצק, טרוסקאלאס, פשיסטאין, פזשערוב, יאנוב און אמסטוב. צווישען די אנוועזענדע האבען זיך אויך געפונען די רבנים פון טרוסקאלאס און יאנוב. פון דער היגער קהלה זענען געווען פערטרעטען פרעזעס ראזענבערג און ה' פאגעל.

די דעלעגאטען האבען געשילדערט א טרויעריג בילד פון זייערע שטעד־לעך, וועלכע זענען ארומגעכאפט געווא־רען פון דער ענדעקישער העצע, אזוי אז פאר די יודען איז אונמעגליך דארט צו האנדלען און פערדינען אויף חיונה.

איבערהויפט איז די לאגע טרויעריג אין קרזשעפיץ. א בעפעלקערונג פון 400 יודישע פאמיליעס, פון וועלכע 30 פראצענט זענען דארפס־הענדלער, קאנען מעהר נישט געהן אין דארף. דאס זעל־בע איז מיט קלאבוצק, וועלכע צעהלט 360 יודישע פאמיליעס און 60 פראצענט יודען האבען געלעבט פון דארף; טרוס־קאלאס מיט 75 יודישע פאמיליעס, פון וועלכע 37 יודישע פאמיליעס האבען זיך דערנעהרט פון האנדלען אין דארף; אזוי אויך פזשיסטאין מיט די 22 יודישע פאמיליעס, וואס האבען נאר געצויגען זייער פרנסה פון דארף.

די דעלעגאטען האבען זיך ארויסגע־זאגט פאר פערשידענע פראיעקטען, דהיינו: א) זיך ווענדען צו די צענטרא־לע ארגאנען וועגען פערשטארקען די פאליצייאישע מאכט אין די שטעדטלעך; ב) אין מאנכע שטעדטלעך אברופען די מערק אויף א געוויסער צייט; ג) שא־פען מאטעריעלע הילף פאר די פער־ארימטע יודען, וועלכע זענען צוליעב די אנטי־יודישע אונרוהען אומגליקליך גע־ווארען.

פרעזעס ראזענבערג ערקלערט, אז עס איז פארגעקומען א קאנפערענץ פון היגע כלל־טוער מיט'ן דעפוטאט קאבי־לעצקי וועגען דאזיגען ענין און עס איז בעשלאסען געווארען, אז א דעלעגאציע זאל אין צוזאמענהאנג מיט דער געשא־פענער לאגע פאהרען קיין ווארשא אין מיניסטעריום. דאן ווערט אויך געשאפען אנ'אקציע, וואס וועט האבען די אויפ־גאבע דערווייל צו העלפען די פער־ארימטע יודען אין מאנכע ערטער. אויך ווערען וועגען דער הילפס־אקציע אלאר־מירט די לאנדסלייט פון טשענסטאכאוו און פון פאוויאט, וואס געפינען זיך אין אמעריקא. דער עיקר – זאגט פרעזעס ראזענבערג – מוזען די פארשטעהער פון די קליינע שטעדטלעך זיין פעראינ־טערעסירט, אז די יודען, וועלכע האבען א שטיקעל פערמעגען, זאלען נישט פער־לאזען זייערע ערטער, ווייל דאס טאקי זענען די אנטיסעמיטען אויסען און מיר מוזען דעריבער מיט אלע כחות זיך בעמיהען, אז דאס זאל די שונאי־ישראל נישט געלונגען.

די קלאבוצקער דעלעגאטען האבען זיך אויך בעקלאגט אויף די קלאבוצקער מיהל־אייגענטימער זיגעלבוים און קור־לאנד, וועלכע בעשעפטיגען דעם הויפט־ענדעקישען אנפיהרער, אויף וועמענס געוויסען עס ליגט א סך יודיש פערגא־סען בלוט און זיינע ברויט־געבער שיצען איהם, אז עס זאל איהם נישט געשעהן קיין בייז...

אין דער דיסקוסיע נעמט אויך אנ־טייל ה' פאגעל, וועלכער איז מסכים מיט די אויספיהרונגען פון פרעזעס ראזענבערג.

מיט דעם האט זיך די קאנפערענץ פערענדיגט.

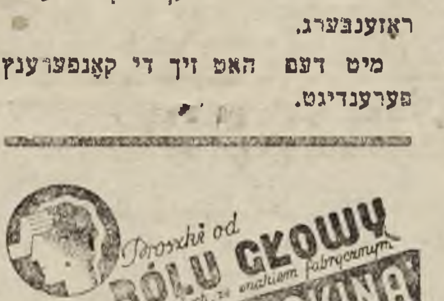

FABR. CHEM. FARM. „AP. KOWALSKI" WARSZAWA

טייערע ספרים, יקר המציאות.

פון ז. האבער, ווינען.

דאס איצטיגע יאהרהונדערט, אין וועלכען מיר לעבען, ווערט אנגערופען „דאס יאהרהונדערט פון קולטור און פארטשריט", דאס יאהרהונדערט פון בילדונג, קונסט און וויסענשאפט". מיר האבען כמעט קיין אנאלפאבעטען נישט מעהר און די אלטע לייט, פארצייטיגע מענשען, וואס קענען ביז היינט נישט שרייבען און לעזען, ווערען איצט כמעט אין יעדען לאנד געצווינגען צו בעזוכען קורסען און שולען, בכדי בע־קאנט צו ווערען לכל הפחות מיט די איינפאכסטע פרטים פון „קולטור און בילדונג"...

פונדעסטוועגען ווייסען אפילו גאנץ גרויסע מחברים, אז ווען זיי גיבען ארויס עפיס א ספר, אין וועלכער שפראך ס'איז האבען זיי צרות, יגון ואנחה, ביז עס געלונגט זיי צו פער־קויפען א גרעסערע צאהל עקזעמפלא־רען. צומייסטען ווערט אונזער בילדונג געדעקט דורך צייטונגען, וועלכע מיר שרייבען לרוב גאר נישט אויס, נור מיר לעזען זיי אין א פעראיין, א קא־פעע־הויז אדער ביי א שכן. א בוך צו קויפען איז געווארען א לוקסוס, וועל־כען זעהר ווענוג ערלויבען זיך היינט. ווילען מיר שוין יא לייענען פון די מאדערנע „טענסאציאנעלע" ספרים ליי־הען מיר זיך זיי אויס אין ביבליאטעק, לעזען זיי בחפזון, בכדי נישט צו צאה־לען פיעל לייען־געלד און די עטליכע עקזעמפלארען, וואס די ביבליאטעק קויפט, געניגען פאר כל הקהל...

קוקען מיר זיך אבער איין אין די געשעהענישען פון פריהערדיגע יאהרען, אזוי געפונען מיר, אז אין יענע צייטען, פון וועלכע מ'קען זיכער נישט זאגען, אז עס זענען געווען עפאכען פון קולטור און בילדונג, אין יענע צייטען האבען מענשען אוועקגעגעבען סומעס אויף ספרים פון וועלכע ס'ווערט אונז ממש שווינדעליג, אז מיר הערען נור פון זיי.

דאס טייערסטע ספר, וועלכעס גע־פונט זיך אין דער גאנצער וועלט, איז א תנך'ל, אויף פארמעט, וואס ליגט אין דער נאציאנאל־ביבליאטעק אין פאריז. פון דעם דאזיגען תנך'ל, וואס שטאמט פון יאהר 1450 זענען אמאל געווען 10 עקזעמפלארען. היינט איז נור פארהאנען דאס איינציגע אין פא־ריז, וועלכע מ'שאצט אויף הונדערט טויזענד דאלאר.

אין יאהר 1838 האט מען פערקויפט אויפ'ן לייפציגער יריד, דאס ערשטע תנך'ל, וואס גוטענבערג האט געדרוקט אין לאטיינישער שפראך. ס'איז דארט אויפגעדרוקט, אז ס'איז פארטיג געווא־רען דעם 15 אויגוסט 1456. דאס דא־זיגע ספר האט געוואלט קויפען א שליח פונ'ם בריטישען מוזעום אין לאנ־דאן. ער האט געהאט דאס רעכט צו געבען פאר דעם תנך'ל ביז פופציג טויזענד דאלאר, אבער דער אמערי־קאנער העברי הענטיגטאן האט קאנקו־רירט און האט עס געקויפט פאר 53 טויזענד דאלאר.

אין יאהר 1892 האט דאס תנך'ל אבגעקויפט פון הענטיגאנ'ס יורשים פיערפאנט מאדגאן און דערפאר בע־צאהלט בלויז 31.900 דאלאר. חוץ לזה האט ער ביי זיי געקויפט די ערשטע אויסגאבע פון א לייטינשען תהלים'ל, וואס איז געדרוקט געווארען אין יאהר 1457 פאר 16.775 דאלאר.

דאס ערשטע ספר פון דעם ענגלי־שען דיכטער שעקספיר, וואס איז ארויס־געגעבען געווארען אין יאהר 1623 ליגט איצט אין בריטישען מוזעאום, אין יאהר 1829 האט עס אבגעקויפט דער לאנדאנגער טהאמאס הוטה ביי אנ'אל־טען פאפיר־סוחר פאר 3600 פונט. נאך זיין טויט האבען עס די יורשים גע־שענקט דעם לאנדאנער מוזעאום. די „געשיכטע פון טראיא", וואס איז ער־שינען אין יאהר 1478 און וועלכע עק־זיסטירט נאר אין איין עקזעמפלאר האט אנ'ענגלענדער געקויפט אויפ'ן אלטווארג־מארק אין לאנדאן פאר 905 פונט. דאס איז געווען אין יאהר 1821. זיינע אייניקלעך האבען די געשיכטע פערקויפט אין יאהר 1912 דעם לאנדא־נער מוזעאום פאר 315 פונט.

פינף טויזענד דאלאר האט אנ'אמע־ריקאנער מיט'ן נאמען סמיטה געצאהלט אין יאהר 1874 פאר'ן ערשטען אמערי־קאנישען געזעצבוך (געדרוקט 1648). אין יאהר 1887 האט ער דאס געזעצ־בוך, פון וועלכען ס'עקזיסטירט נור דער איינער עקזעמפלאר, פערקויפט דער ניו־יארקער נאציאנאל־ביבליאטעק פאר בלויז 1500 דאלאר.

איצט, אין „יאהרהונדערט פון קול־טור", געפונט זיך נישט קיין איינציגער מענש אין דער גאנצער וועלט, וואס זאל האבען השגות צו קויפען איינס פון די יקר המציאות.

דערווייל האבען מיר יצרענ־פאלס פערשפילט...

נישט קיין פעליעטאן.

מיר ווילען זיך איינמאל אדורכלאזען מיט'ן קליינעם פעליעטאן, וועלכער בעשטעהט פון האלב־אמת'ע און האלב־צוגעטראכטע פאקטען, און וויל היינט שרייבען אויף דעם ארט וועגען צוויי אמת'ע פאסירונגען, וועלכע זענען גע־שעהען אין איין טאג.

דאס איז געווען דעמזעלבען טאג, ווען א חברה שונאי־ישראלים האבען פערברענט א ליאלקע אין געשטאלט פון א יודען און דעריבער האבען זיי ארומגעטאנצט, ווי ביים עגל־הזהב. פון זייערע הילכיגע אויסגעשרייען איז די לופט פערסמ'ט געווארען מיט גיפטיגע גאזען, אזוי אז עס האט אנגעהויבען צו שטיקען אין האלז און ס'איז געווא־רען טונקעל פאר די אויגען.

אט בו ביום איז אין אונזער שטאדט פארגעקומען א באקס־מעטש צווישען דער יודישער דרוזשינע „גוויאזדא" פון ווארשא, מיט דער היגער פוילישער „בריגאדע".

צווישען די יודישע שפילער איז אויך געווען דער וועלט־בעריהמטער באקס־מייסטער – אונזער שעפסיל ראט־האלץ, מיט וועלכען א וועלט בענשט זיך. ס'פערשטעהט זיך דאך, אז מיר אלע זענען געווען גייגעריג איהם צו זעהען, נאר איין שטערונג איז געווען דאס, וואס דער מעטש איז פארגעקו־מען העס־ווייט הינטער'ן פארק, וואו די לופט איז אין א געוועהנליכען טאג אויך נישט־ריין, ווער שמועסט ערשט דעם פערגאנגענעס זונטאג, ווען מען האט ספעציעל די לופט פערסמ'ט איז אודאי געווען א סכנה פאר יודען זיך דארט צו בעווייזען. פונדעסטוועגען האבען זיך דאך געפונען א סך דרייס־טע יודען, ביי וועלכע עס האט גובר געווען די נייגעריגקייט און דאס נאצ־יאנאלע געפיהל, איידער דער פחד פאר א קלאפ.

דער זאל איז איבערפולט פון יודען און קריסטען, און באלד ווער איך גע־וואויר, אז דער ריכטער פון באקס־מעטש איז גאר א יוד, א היגער מכבי'סט; אויך דער „צייט־כאפער" און דער „ספיקער", וועלכער רופט אויס דעם רעזולטאט פון דעם פארגעקומע־נעם קאמף – זענען יודען. קוק איך זיך ארום, זעה איך, אז אפילו צווישען די ארדנער דרעהט זיך ארום א יוד, וועלכער נעמט אויף די חשוב'ע געסט און ווייזט זיי זייערע בכבודיגע ער־טער.

ס'פערשטעהט זיך, אז לכתחילה האב איך גאר דערפאר מורא־בעקומען – אט זענען דא אזוי פיעל קריסטען און יודען זענען גאר די הויפט־מחותנים. נאר אזוי ווי כ'האב זיך שוין סיי־ווי אבגעגעבען פאר א קרבן, האב איך שוין דאס אויך מקבל באהבה געווען...

מיט א קנאפע שעה פערשפעטיגונג (אויך יודישליך...) בעווייזען זיך די ספארטלער. א דונער פון אפלאדיסמענ־טען, מען בעגריסט זיך געגענזייטיג, מען רופט אויס און מען גיט אב א ספעציעלען כבוד ר' שעפסלען, און ער, דער העלד, שטעהט זיך רוהיג אזוי ווי נישט איהם מיינט מען. די גאלעריע וויל אבער וויסען, וועלכער פון די חברה עס איז ראטהאלץ, שרייט איינער ארויס: הצי, טי, ראטהאלץ, נייג דיך! ער בלייבט אבער ווייטער שטעהן, ווי נישט איהם מיינט מען.

ענדליך הויבען זיך אן די קאמפען. פון איין זייט שטעהען די יודישע יונ־געלייט, קליינגעוויקסיגע מיט שוואכע מוסקולען; פון דער אנדערער זייט – הויכע געזונדע שקצים, וואס בלויז, אז מען קוקט אויף זיי, בעקומט מען פחד. באלד אבער האט מען זיך אי־בערצייגט, אז די קליינע יונגלעך קא־נען געבען גוטע קלעפ, ווארום אויסער איין פערשפילטען קאמף און איין רע־מי, האבען אונזערע געווינען אלע קאמפען. שוין נישט רעדענדיג וועגען שעפסלען, וועלכער איז גלאט א קינסט־לער, האבען אויך די איבריגע יאטען בעוויזען וואונדער.

דער זאל איז אנגעפולט מיט היי־סער טעמפעראטור. די יודען בעטען אין דער שטיל, אז אויך די נעגנער זאלען פאר יוצא־וועגען כאטש עפיס געווינען, נאר ליידער איז עס נישט מקוים־געווארען – אונזערע יודישע יא־טען האבען דעם באקס־מעטש געווי־נען.

כאראקטעריסטיש איז אבער איין זאך: בעת דער קאמף האט זיך צופלאקערט און זבענקעס זענען געפלויגען ווי קלע־צער, איז בעת אנ'אונזעריגער האט געקלאפט, האבען מיר געשוויגען; מיר האבען מורא געהאט ארויסצווייזען אונזער פרייד, מיר האבען די שמחה געשטיקט אין זיך, שרעקענדיג זיך פאר אנ'עין־הרע... דאגעגען ווען עס איז געלונגען א „בריגאדיסט" אבצוגעבען דעם יודישען באקסער כאטש איין קלאפ, האט זיך אויפגעהויבען אזא טומעלדיגע פרייד צווישען דעם נישט יודישען עולם, אז מען האט געקאנט פערמוטהען ווערען. דאס זעלבע איז אויך געווען בעת דער ספיקער האט ארויסגעזאגט דעם רעזולטאט: האט אנ'אונזעריגער געווינען, האבען מיר זיך אפילו נישט פערגינען צו אפלאדירען, כאטש די גאלעריע און אויך דער זאל האבען דאמאלס אויסגעפיפען דעם ריכ־טער. דאגעגען אבער ווען מען האט ערקלערט, אז דער „בריגאדיסט" האט געווינען, כאטש דאס איז אין יענעם אוועגד געווען זעהר זעלטען, איז אויס־געבראכען א דונערנדער שטורם פון אפלאדיסמענטען, און נישט איינער אפילו פון די יודישע צושויער האט אזוי פאר יוצא־וועגען געהאלפען אפ־לאדירען, כאטש דאס הארץ איז נישט געווען דאביי...

דער מוסר־השכל: כאטש מיר האבען נצחונות, טארען מיר נישט ארויסווייזען, אז דאס טהוט אונז הנאה, ווען זאגאר דער נצחון דריקט זיך אויס אין דעם זיעג ביי א באקס מעטש. מיר מוזען איין זיך דערדריקען דעם וועהטאג, וואס נאגט אין הארצען צוליעב אונזערע מפלות, וועלכע שיטען זיך אויף אונזערע פלייצעס פון אלע זייטען און מוזען אויך שווייגען, יעדענפאלס עפענטליך, ווען אפילו מיר האבען א שטיקעל נצחון...

דעם זעלבען טאג איז פארגעקומען אין קהלה־לאקאל א קאנפערענץ פון דעלעגאטען פון די שטעדטלעך אין טשענ־סטאכאווער פאוויאט.

יעדער פון די דעלעגאטען האט זיך אלץ בעמיהט בולט'ער צו בעווייזען די צרות, וואס זיי ליידען פון דער אנטי־סעמיטישער העצע און גלייכצייטיג אנ־געוויזען די מיטלען, וועלכע מוזען אנ־גענומען ווערען אין צוזאמענהאנג מיט דער געשאפענער לאגע.

האט, למשל, דער קרזשעפיצער דע־לעגאט דערצעהלט, אז פון די 400 יו־דישע פאמיליעס, וואס זייער שטעדטיל פערמאגט, איז פערהאנען 30 פראצענט דארפס־הענדלער, וועלכע האבען צוליעב די לעצטע געשעהענישען פעלוירען זייער פרנסה־קוואל, איז באלד געקומען דער קלאבוצקער דעלעגאט און איבער־געגעבען, אז ביי זייערע 360 יודישע פאמיליעס, פערנעמען זיך מיט דארפס־מסחר 60 פראצענט, און זיי האבען פערלוירען זייער חיונה. מיינט איהר דאך, אז שוין, אז קלאבוצק איז ארויס־געגאנגען דער זיגער, איז גאר געקו־מען טרוסקאלאס און פזשיסטאין און בעוויזען, אז כמעט די גאנצע יודישע בעפעלקערונג אין זייערע מקומות הא־בען געלעבט פון דארף און איצט זע־נען זיי לעבעדיגע מתים.

דאס זעלבע איז אויך געווען בעת מען האט בעהאנדעלט וועגען די מיט־לען, וואס מען דארף אננעמען, כדי צו לינדערען די נויט – סיי די מאטעריע־לע און סיי די מאראלישע, וואס הערשט אין די דאזיגע שטעדטלעך צווישען דער יודישער בעפעלקערונג. אויך דא זענען געפלויגען פראיעקטען איינער וויכטיגער פון צווייטען. דעלעגאטען האבען זיך אנגעשטרענגט מיט אלע כחות, זיך בעמיהט צו געפונען א תרופה צו די צרות.

דער רעזולטאט פון די דאזיגע צוויי זונטאג'דיגע געשעהענישען איז, אז כאטש ביי דער ערשטער זענען די יו־דען ארויס די זיגער, האבען מיר לעת עתה נאך גארנישט געווינען. דערווייל זענען מיר נאך ליידער די פערשפיל־טע...

סמאל.

משה אש

די ערשטע חברות און אינסטיטוציעס אין טשענסטאכאוו

VII.

„חברה חייטים והכנסת-כלה"

דער שלום-בית אין דער חברה האט אבער נישט לאנג אנגעהאלטען, די צאהל מיטגלידער נישט-חייטים האבען זיך פון טאג צו טאג פערגרעסערט, די נייע צוגעקומענע מיטגלידער, האבען נישט געוואלט געהערען צו א חברה, וואס רופט זיך „חייטים" און דעריבער פערלאנגט, דאס די חברה זאל טראגען דעם נאמען „הכנסת כלה". די שניידער האבען בשום אופן נישט געוואלט דערויף מסכים זיין, און דאס האט גורם געווען צו אפטע קריגערייען.

די אפאזיציע האט א לאנגע צייט זיך געבוגטעוועט אין געהיים, ביז עס האט אויסגעבראכען אן'אפענע רעוואלוציע. געשעהען איז עס שמחת תורה תקצ"ט צו הקפות. דער שוהל-שמש לייבל שטיבעל, וועלכער האט אויך געהערט צו די אפאזיציאנעלע מיטגלידער, אין דער חברה, בעת'ן מכבד-זיין דעם גבאי פון די חייטים מיט א הקפה, האט אויסגערופען: „החבר צבי בן שמואל גבאי ראשון פון דער חברה הכנסת כלה איז מכובד מיט א הקפה" (דורכלאזענדיג דאס ווארט „חייטים"). דער שמש האט נאך נישט געראנזשעט צו ענדיגען דעם זאץ, ווי ער האט בעקומען א פאלטא אין קאפ און גלייך האבען אנגעהויבען צו פליהען פאלטענס פון ביידע צדדים, אזוי, אז די הקפות האבען נישט געקענט מעהר פארקומען. דא האבען זיך שוין אריינגעמישט די ראשי הקהלה, און מודיע געווען די חברה, דאס אויב במשך 8 טאג וועט נישט צוגעשטעלט ווערען דער קהלה א שלום-אקט פון ביידע צדדים, וועט די קהלה צונעמען דאס רעכט פון דער חברה ווייטער צו עקזיסטירען.

די ווארנונג האט געהאט א פעולה, די חברה-לייט זענען זיך צוזאמענגעקומען אויף אן'אסיפה און עס זענען אויסגעוועהלט געווארען פון יעדען צד דריי דעלעגאטען פון די חייטים: משה פויסט, יוסף פרייערמויער און חיים לאסקאווסקי, פון דער אפאזיציע-הירש שטעקטשינסקי, יעקב לאכמאן און לייבוש וויען, און נאך א לאנגען שקליא ווטריא זענען די דעלעגאטען געקומען צו א הסכם און אויסגעארבייט פאלגענדע תקנות:

1) עס זאלען אויסגעוועהלט ווערען פיער גבאים, צוויי חייטים און צוויי פון דער אפאזיציע, דער ערשטער גבאי טאר נישט זיין קיין חייט.

2) די חברה טראגט פון היינט אן דעם נאמען הכנסת-כלה און אזוי דארפען די גבאים אויסגערופען ווערען צו הקפות, א חוץ די גבאים חייטים, וועלכע קענען אויסגערופען ווערען גבאים דחברה חייטים והכנסת כלה.

3) פון דעם מעות שבוע וואס ווערט געזאמעלט, מעג דער גבאי חודש אויסגעבען אויף שמחת תורה נאר א העלפט, די צווייטע העלפט מוז בלייבען אויף דער חברה-סעודה.

4) נייע חברים קענען אנגענומען ווערען נאר ביי דער חברה-סעודה, דורך די גבאים און צוקאאפטירטע חמשה אנשים.

אלס גבאים זענען געוועהלט געווארען: שלום בלום, צבי ב"ר שמואל חייט, יוסף פרייערמויער חייט, און ליזר אייזיק ב"ר בנימן וויען.

דער שלום אקט איז צום טערמין פארגעשטעלט געווארען די ראשי-הקהלה, וועלכע האבען געגעבען דערויף זייער הסכמה און אלס „נאגראדע" האט די חברה באקומען רשות צו מעגען געהן מיט א פושקע איבער די שטאדט זאמלען נדבות לטובת החברה, ווי אויך—צו שטעלען א קערה ערב יום כפור אין דער שוהל צום זעלבען צוועק. דערנאך איז דער אקט בעשטעטיגט געווארען אויך דורכ'ן היגען רב ר' ישכר ז"ל.

צום אנדענקען פון „גרויסען שלום" האבען די גבאים געקויפט א נישט אויסגעפערטיגט ספר תורה פאר'ן פרייז פון פופציג רייכס-טאלער ביי יעקב ב"ר דוד, און דער פעלדשער משה ב"ר שמעון העפטלער האט געשענקט א פרוכת מיט א כפורת. די חברה האט געלאזט דורך א סופר די ספר-תורה אויספערטיגען און געפראוועט א חינוך מיט גרויס פראד. די ספר-תורה איז געפיהרט געווארען אונטער א חופה פון חברה-מנין אין דער שוהל. אין דער שמחה האבען אנטייל גענומען אלע טשענסטאכאווער יודען.

אין יאהר תר"י (1840) איז אויסגעבראכען א מחלוקה צווישען דער חברה הכנסת-כלה און „תהלים". די חברה „תהלים" האט געוואלט האבען דעם איינציגען מאנאפאל איבער דעם תהלים זאגען אין דער שוהל. דאס זעלבע האט אויך געוואלט „הכנסת-כלה". וועגען דעם ענין איז פארגעקומען א בוררות צווישען די ביידע חברות. בוררים זענען געווען מצד הכנסת כלה—משה גרינבוים און הירש שטעקטשונסקי, מצד תהלים – הירש גאלדמאן און לייזר קארפ. דער פסק איז געווען, אז פון פסח ביז סכות זאל הכנסת-כלה, תהלים זאגען אין דער שוהל און פון סכות ביז פסח אין בית המדרש, די חברה „תהלים" ווידער אומגעקעהרט, ווינטער אין דער שוהל און זומער אין בית-המדרש. דער אויסגלייך איז גע'חתמ'עט געווארען דורך די בוררים און ראבינאט ר' נחמי' לאנדא, ר' שלמה שטענציל און ר' יעקב אלי' ראזען.

אין יאהר תרכ"ד האט די חברה געהאט א גרויסען דעפיציט. עס איז ארויסגעגעבען געווארען ארימע כלות וועקסלען, און די קאסע האט נישט געהאט קיין געלד די וועקסלען צו צאהלען. אויף א זיצונג איז אנגענומען געווארען א בעשלוס, אז די גבאים טארען מעהר קיין וועקסלען נישט אויסשטעלען עס קען געגעבען ווערען אונטערשטיצונג נאר דאן ווען עס וועט זיין געלד אין דער קאסע.

די ערשטע גבאים פון דער חברה זענען געווען יהודה לייב בן אפרים, נחום באטשאן, הערש שצעקאץ, לייב ווינדמאן, אליעזר הכהן וויליגנער, חיים וואלף קארוק, משה גרינבוים, אברהם בער שאכער, משה מאגער, לוי היימאן, שלום בלום, יוסף פרייערמויער, לייזער וויען, לייביש זארגענלאס, משה ישראל ליבעסקינד און ישעי' וואלף ווינדמאן.

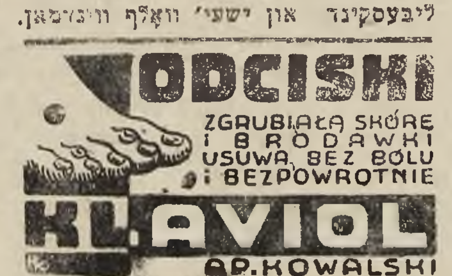

דר. מנחם וויזענפעלד.

פערקיהלונג און האלז-ענטצינדונג.

עס זענען פערהאנען פיעל קראנקהייטען, ביי וועלכע די הויפט-שולד ווערט צוגעשריבען דער פערקיהלונג. עס איז דערין פערהאן פיעל אמת, ווארום די פערקיהלונג איז א מאמענט, וועלכער אונטערשטיצט און רופט זאגאר ארויס פיעל קראנקהייטען.

איך וויל דא בעטראכטען די ראלע, וועלכע עס שפילט די פערקיהלונג ביי האלז-קראנקהייטען, און ווען מען קען זיך פערקיהלען.

עס פערשטעהט זיך, אז די צייט פון וועטער-ענדערונגען, ווען עס קומען פאר גרעסערע אדער קלענערע טעמפעראטור-אונטערשידען איז נוטה צו פערקיהלונג פונקט אזוי ווי די ווינטער-צייט און מעגליך אז נאך מעהר. ווינטער זענען מיר געוואוינט צו שיצען זיך פאר דער קעלט מיט ווארימע קליידער, ווי אויך צו בלייבען אין דרויסען נור ווען ס'איז נויטיג. אייגענטליך פערלאנגען מיר נישט פון אונזערע קליידער, אז זיי זאלען אונז ווארימען, נור ריכטיג שטרעבען מיר דערמיט צו פערהאלטען אונזער אייגענע טעמפעראטור. מיר קלויבען אלזא צו אזעלכע קליידער, וואס לאזען ווי אמווייניגסטען צו אונז צו די טעמפעראטור פון דרויסען. דערצו האבען זיך בעוויזען די וואל-קליידער אלס די ריכטיגסטע. דער פראקטישער פויער האט דאס פון דער נאטור געלערנט, ער בענוצט זיין פעלץ סיי ווינטער, סיי זומער. ווינטער טראגט ער דעם פעלץ מיט דער וואל צום לייב, כדי נישט צו פערלירען פון דער אייגענער טעמפעראטור, זומער קעהרט ער אום דעם פעלץ מיט דער וואל אויף, אויסען, זי זאל נישט צולאזען די ווארימערע טעמפעראטור פון דער אומגעבונג. פון דעם איז קלאר, אז פערקיהלען זיך הייסט פערלירען פון דער אייגענער קערפער-טעמפעראטור אזוי פיעל, אז עס זאל זיך געפונען אן'אבקלאנג אין אונזער טעמפעראטור-גלייכגעוויכט. ערשט יעצט וועלען מיר קענען פערשטעהן, אז פערקיהלען זיך, הייסט פלוצלינג פערלירען א גרעסערען סכום פון אייגענער טעמפעראטור, וואס ס'קען געשעהן אויך זומער. עס מוז בעטאנט ווערען, אז עס קומען דא נישט אין בעטראכט מענשען, וועלכע זענען געהארטעוועט, דאס הייסט אזאלכע, וואס געוואוינען סיסטעמאטיש זייער קערפער צו פערשידענע טעמפעראטור-ענדערונגען. אזא פערזאן קענט איהר זעהן ווינטער אין גרעסטען פראסט אהן מאנטעל און פערקיהלען וועט ער זיך נישט; ער איז געוואוינט דערצו, ווייל „ער פערקיהלט זיך אלע טאג" — דאס איז געווארען א לאזונגס-ווארט פון אלע אויסלענדישע ספארט אינסטיטוציעס. אויב אזוי איז שוין פערשטענדליך, אז זומער קען מען זיך אויך פערקיהלען, נור זעלטענער, ווייל עס זענען דאך נישט אזאלכע אפטע און גרויסע טעמפעראטור-אונטערשידען. נור א קאלט באד, א קאלטער טרינק וואסער ביי א צוווארימטען לייב, דאס קען שוין זיין א מאמענט, וועלכען מיר בעגרייפען אלס א פערקיהלונג.

יעצט שטעלט זיך די פראגע: וועלכער ארגאן וועט ליידען פון דער פערקיהלונג? די תשובה איז: עס וועט אלעמאל ליידען דער ארגאן, וועלכער איז ביי אונז אממייסטען עמפינדליך. ווער עס האט שוין געהאט צו טהון מיט די לונגען — ביי דעם קען די פערקיהלונג ארויסרופען אפילו א לונגען-ענטצינדונג, ביי אנדערע — א ניערען ענטצינדונג, געלענקען-ענטציגדונג, האלז-ענטצינדונג א. א. וו.

יעצט וועלען מיר בעטראכטען די האלז-ענטצינדונג, וועלכע קען ענטשטעהן פון א פערקיהלונג צוליעב'ן קאלטען וועטער אדער פון א קאלט באד, קאלטען טרינק א. ד. גל. זי קען אבער אויך ענטשטעהן פון זיך זעלבסט דאדורך, וואס אין ארגאניזם קען שוין שטעקען אן'אונטערלאגע צו איהר ענטוויקלונג. די אונטערלאגע, דאס זענען באקטעריען, פאפולערער געזאגט: באקצילען, וועלכע זענען פערהאן אין די מאנדלען און זיי קענען זיך צונויפגלויבען אין איין מאנגע, וועלכע מען זעהט שוין אלס אזוי-אנגערופענע „טשאפעס" אויף די מאנדלען. דעריבער אויב מען איז עמפפינדליך אויס'ן האלז, האבענדיג טשאפעס אויף די מאנדלען און מען פערקיהלט זיך, בעקומט מען א האלז-ענטצינדונג, וועלכע קען זיך ענטוויקלען אלס זעלבסטשטענדיגע קראנקהייט, אדער אלס בעגלייט-ערשיינונג צו אנדערע קראנקהייטען.

מיר מוזען אבער פעסטשטעלען, אז עס זענען פערהאן געוועהנליכע האלז-ענטצינדונגען, ביי וועלכע עס זענען נור געשוואלען די מאנדלען, עס איז שווער צו שלינגען און די ווארימקייט איז נישט הויך. אזא האלז-ענטצינדונג געהט איבער אין א פאר טעג און מען מוז זי אונטערשיידען פון אזעלכע, ווען עס זענען פערהאן דערביי בעלעגע („נאליאטען") און ווערען אנגערופען: „אנגינע".

איידער מיר בעשרייבען די אנגינע, מוז בעמערקט און אונטערשטראכען ווערען, אז דאס איז א געפעהרליכע קראנקהייט. דאס הייסט נישט, אז די געפאהר בעשטעהט דערין, וואס זי האט א גרויסען פראצענט שטערבליכקייט. עס שטארבט גראד פון איהר א קליינער פראצענט, נור פעהלערן און ריכטיגער געזאגט אינוואלידען בלייבט פון איהר א גרויסער פראצענט, ווייל די קראנקהייט ווערט לייכטגעשעצט און נישט ריכטיג בעהאנדעלט. עס בעהאנדלען זי אין אממייסטען פאלען די שטוביגע און קרובים און דעם דאקטאר רופט מען ערשט ווען עס איז גאר שלעכט. די אנגינע הויבט זיך אן מיט א טעמפעראטור פון 38 ביז 40 גראד היץ אין בעגלייטונג פון האלז-שמערצען, וועלכע שטייגען כסדר, דער קאפ איז שווער, די ביינער ברעכען, מיט איין ווארט: עס קרענקט דער גאנצער גוף. ביי שווערערע פאלען פון דער קראנקהייט, קומט פאר א טרייסלען און קעלט, דאס איז א שיטעל-פראסט, אפעטיטלאזיגקייט און שלינג-שוועריגקייטען, וועלכע שטארקען זיך מיט יעדער שעה, אזוי אז מען קען קוים א טראפען פליסיגקייט אראבנעמען. די האלז-שמערצען געהען אויך איבער אין די אויערען. דאס איז גראד א נערוועזער שמערץ, וועלכער שטראהלט ארויס פון האלז אין די אויערען אריין, נור ווען עס טהוט שוין שטארק וועה

וואס געהערט, וואס געזעהן.

החיים החדשים

מיר זענען איינגעלאדען געווארען דורכ'ן היגען „קרן היסוד"-קאמיטעט אנצוקוקען דעם פילם, וואס איז דורך דער איניציאטיוו פון דער „קרן-היסוד"-צענטראלע אויסגעפערטיגט געווארען און וועט דעמאנסטרירט ווערען אין היגען קינא „עדען" ענדע די וואך.

פאר אונזערע אויגען געהט פארדורך דאס גאנצע לעבען פון ניי-אויפבויענדען ארץ ישראל, מיר זעהען, ווי אזוי עס האבען אויסגעזעהען די זומפען, די נישט-בעארבייטע פערלאזטע פעלדער און ווי אזוי די ערד איז געווען דאנקבאר די חלוצים, די פיאנערען, וועלכע האבען זיך בעהאפטען מיט דער נאטור.

דאן זעהען מיר, ווי אזוי די יודען אין תל-אביב ווילען זיך און א יומא דפגרא אדער אין דעם יום טוב פון שניט—דעם חג הקציר. און נאך עהנליכעס.

זיצענדיג אזוי אין קינא און בעטראכטענדיג דאס אלץ, ווילט זיך, עס חלש'ט זיך צו זיין איינער פון די יעניגע, וועלכע האבען זוכה געווען צו זיין פרייע, גליקליכע מענשען, איבערהויפט, ווען דו דערמאנסט זיך אין טרוסקאלאס, קלאבוצק, פשיסטאין, פשיטיק אזוי... נאר באלד דערמאנסטו זיך, אז אויך דארט, אין דעם גליקליכען צוגעזאגטען לאנד, שוועבט א שווארצער שאטען אין געשטאלט פון ענגלאנדס פאליטיק—לעגיסלאטיוו-ראט, די אראבער פראגע און אלע איבריגע גזירות. און טרויעריג ווערט ווידער אויפ'ן הארצען און דו טראכטסט דיר: וואס וועט פארט זיין, וואו איז פארט דאס לאנד פאר יודען, אין וועלכען זיי זאלען זיך קענען ענדליך פריי אויסלעבען, ווי א נארמאל פאלק. אט איז ארץ-ישראל, אונזער לאנד, וואו א גלות-פאלק האט זיך דערהויבען צו פרינצען, און אויך דאס פערגינט מען אונז נישט.

דער איינדרוק פון דעם בילד איז, אז עס וועט נאך מעהר טרויעריגער אויפ'ן הארצען, זעהענדיג ווי א לאנד בליהט א דאנק אונז און מען לאזט אונז פון די פרוכטען נישט געניסען.

אפשר וועט דאך קומען א צייט, ווען מיר זאלען שוין טאקע באמת קאנען אנהויבען א ניי לעבען. עס איז שוין דערעסען דער גלות. זאל זיך שוין אנהויבען דער החיים החדשים.

ער האט צו מיר א קליינע בקשה...

איהר פערשטעהט דאך, אז אזעלכע וואס האבען צו מיר בקשות, פעהלען מיר נישט; פערקעהרט, זיי זענען שוין אביסעל צו פיעל, די יודען, מיט זייערע בקשות. אויב אבער איך דערצעהל אייך וועגען אט דער דאזיגער „קליינער" בקשה איז עס דערפאר, ווייל זי כאראקטעריזירט די לאגע, אין וועלכער יודען ווערען אריינגעשטויסען.

— איך בין געווען א מארק-הענדלער—דערצעהלט מיר דער יוד—איך האב געהאנדעלט מיט... איבריגענס, איהר קאנט דאך מיך. נו, האט מען אונז אראבגעטריבען אויף זאוואדזיע, וואו איך האב נישט געקענט אויפשטעלען קיין בויד צוליעב חסרון-כיס אויך האב איך שוין נישט אויסגעקויפט קיין פאטענט. הקיצור, כ'בין געווארען אויס סוחר, האב איך געוואלט ווערען אן'ארבייטער. קריך איך ארום איבער אלע יודישע פאבריקען, כ'בעט, אז מען זאל מיך צונעמען צו דער ארבייט, כ'וועל טהון כל עבודת פרך, נאר אומטום בעקום איך דעמזעלבען ענטפער: מ'דארף נישט, און אויב יא, וועט מען נאך מיר שיקען. און אט שוין העכער 4 חדשים זייט איך האב נישט פערדיענט קיין איין גראשען, און אינדערהיים איז פערהאנען א פרוי מיט 4 קינדער, טא וואס טהוט מען—צעשפרייט פונאנדער די הענד דער געוועזענער סוחר—ווי אזוי לעבט מען אויף דער וועלט?! בעט ער מיך, אז איך זאל איבעררעדען מיט דעם פאבריקאנט, וועלכער האט איהם צוגעזאגט צו געבען ארבייט דעם צווייטען חודש, אז ער זאל נישט פערגעסען אין איהם זי טאקע געבען. און היות ביז צו דער קרעטשמע דארף מען אויך א טרינק בראנפען, האט ער צו מיר נאך א קליינע בקשה, אז איך זאל איהם דערווייל אויסבארגען אויף א ברויט.

אזא זעלבע בקשה האט צו מיר געהאט א צווייטער יוד, וועלכער האט געוואלט, אז איך זאל איהם געבען מלבושים צו פעררייכטען, ווען איך האב איהם אבגעזאגט, האט ער מיר געבעטען אין א קליינער בקשה, אז איך זאל איהם דערווייל אויסבארגען א פאר גראשען אויף ברויט, ביז ער וועט בעקומען פון עמיצען צו פעררייכטען אלטע מלבושים.

אזוי, מיינע פריינד, ווערען די רייהען פון דעם סארט יודען, וואס-אמאל אלץ גרעסער און גרעסער. אט די, וועלכע האבען נאך לעת-עתה א קליינע בקשה...

דער סעקוועסטראטאר מיט'ן שטריימעל...

צו א געוויסען ז. איז געקומען דער סעקוועסטראטאר מאכען א זאיענטשע אויף פערלעגענע פאדאטקעס, נאר געזעהן, אז ס'איז נישטא אויף וואס, ווארום דאס ביסעל בעבעכעס האט שוין לאנג עולה געווען אין די סקלאדעס פון סקארב. קוקט זיך דער סעקוועסטראטאר ארום איבער די 4 ווענט און טראכט: וואס נעמט מען דאך צו ביי דעם ווידערשפעניגען יודען. און פלוצלינג זענען דעם סעקוועסטראטאר'ס אויגען געפאלען אויף א שטריימעל, וואס האט זיך אזוי בורייט חסידיש-מעסיג געהאנגען אויף א נאגעל.

עס האבען נישט געהאלפען די טענות פון דעם בעל-הבית, אז דאס שטריימעל איז זיינעם א קוזינס, א יוד פון א קליין שטעדטיל, וועלכער איז געקומען צו גאסט צו א היגען רבי'ן—דאס שטריימעל האט ברייט אריינמארשירט אין דעם היכל פון סקארב.

אויב עמיצער פון די היגע אמאטארען-טרופעס וועלען דארפען האבען צו זייערס א פארשטעלונג א שטריימעל, קאנען זיי זיך ווענדען אין היגען סקארב, וואו מען וועט זיי עס פאר א געוויסע בעלוינונג בעשטימט ארויסבארגען...

אויב אזוי—זענען מיר געהאלפען...

יענע וואך האב איך געלעזען אין דער „פאלקס-צייטונג" א קארעספאנדענץ פון טשענסטאכאו, אז די היגע בעוואוסטזיניגע יודישע ארבייטער וועלען זיך שוין נעמען צום קאמף מיט'ן אנטיסעמיטיזם און וועלען פון איהם מסתמא מאכען א סוף.

לעז איך אזוי די נאטיץ און טראכט מיר: די היגע בונדיסטען זענען דאך נישט קיין נאראנים, טא וואס מאכען זיי זיך נאריש מיט אזא שרייבען. ווער וועט דאס מאכען א סוף מיט'ן ווילדען אנטיסעמיטיזם? די יודישע בעוואוסטזיניגע ארבייטער — מיט וואס? מיט דעם, וואס זיי וועלען אננעמען א רעזאלוציע אין זייער לאקאל געגען אנטיסעמיטיזם? אויב יא בעקעמפען דעם אנטיסעמיטיזם, וואלט אפשר גלייך געווען זיך צו ווענדען צו זייערע נאהנטע חברים פון פ. פ. ס.. וועלכע דע-

דער האלז און אין די אויערען שטעכט אויך, רופט מען דאמאלס דעם דאקטאר, וועלכער קוקט אין האלז אריין און געפונט צוויי גרויסע פערשוואלענע מאנדלען מיט ווייסע בעלעגע „נאליאטען", די טעמפעראטור ארום 39 ביז 40, ער קוקט אין די אויערען געפונט זיי געוועהנליך נארמאל. דער שמערץ אין די אויערען, וואס האט בעוואויגען צו שיקען נאך דעם דאקטאר איז אין דעם פאל טאקע געוועזען א נערוועז-אויסשטראלענדער פון די מאנדלען. דער בעהאנדלענדער דאקטאר מוז אויך אויפמערקען אויפ'ן הארץ, אויף די נירען, וועלכע קענען דורך דער אנגינע אפט געשעדיגט ווערען, נישט געבענדיג דעם קראנקען פון אנפאנג קיין גרעסערע צודרינגליכקייטען. מיר פערגעסען נישט אלזא צו מאכען א אורין-אונטערזוכונג, ווייל דאס איז דאס ריכטיגע ארט פון פעסטשטעלען אויב די נירען ליידען אויך נישט מיט.

הייל-מיטלען, וועלכע ווערען נאך ביז היינט פון פיעל דאקטוירים בענוצט ביי דער אנגינע אין פארם פון שווענקען מיט פערשידענע רפואות ווי: וואסערשטאף (אוטלעניאנע וואסער), היפערמאנגאן און אנדערע, זענען לעצטענס פערווארפען געווארען. מען איז געקומען צו דער איבערצייגונג, אז נישט די נאליאטען זענען די קראנקהייט. די קראנקהייט איז נישט קיין אויבערפלעכליכע, עס קרענקען די גאנצע מאנדלען און מיט זיי דער ארגאניזם. דאס אוטלעניאנע וואסער דארף מען איבערהויפט ביי דער קראנקהייט נישט נוצען, ווייל עס מאכט אליין נאך גרעסערע בעלעגע, איבערהויפט, אז אויף די צונג ווערט פון דעם שטארק בעלעגט ווי האריג. ווען מיר נוצען יעצט נאך דאס שווענקען איז עס ריכטיג נור אין א ווארעמער פארם (ווי נור מעגליך) מיט אונדיפערענטע מיטלען ווי רומיאנעק, אייבישווארצעל. מיט איין ווארט, מיר נוצען דא נור אויס די ווארימקייט אלס היילענדער מיטעל (אין שווערע פארמען בענוצען מיר גאר אייז). אויסער דעם הארץ-שטארקענדע און שוויץ-מיטעל.

די קראנקהייט דויערט פון 6 ביז 8 טעג און ווען עס ברענגט נישט צו קיין קאמפליקאציע, לאזט זי נישט איבער קיין בעמערקענסווערטע סמנים. פון קאמפליקאציעס קומט דא אין בעטראכט א הארץ פעהלער, נירען-ליידען און געלענקען-ענטצינדונגען, וועלכע קענען זיך שוין ווערענד דער קראנקהייט אדער נאך איהר פעראיבערגעהן ענטוויקלען. די נאר שווערע פארמען פון אנגינע, וואס זענען גורם טויט-פאלען וויל איך דא נישט בעטראכטען.

עס קומט אויך פאר, אז אייניגע טעג נאכדעם ווי די אנגינע האט זיך געענדיגט, הויבט אן אויפסניי וועה צו מהון דער האלז, אין איין זייט ווערט די מאנדלען ווי געשוואלען, עס הויבט זיך דא אן צו פארמירען א אבסצעס ארום דער מאנדעל.

קומען ביי איינעם פאר אפטע אנגינעס (עטליכע מאל אין יאהר) אדער האט שוין אנ'אנגינע ארויסגערופען וועלכע ס'איז קאמפליקאציע, מוז מען אפעריראן די מאנדלען, ווייל יעדע ווייטערע אנגינע איז שוין א געפאהר. א ריכטיג אדורכגעפיהרטע מאנדעל-אפעראציע גיט נישט קיין גרעסערע געפאהר, און דאס בעזייטיגען די מאנדלען, וועלכע האבען זיך ארויסגעוויזען אלס אונגויטיגער ארגאן, פעריט פון די פערשידענע דערמאנטע קאמפליקאציעס.

אמאל און איצט

ווי די ענגלישע יודען האבען געווירקט געגען די פערפאלגונגען אין צארישען רוסלאנד, און ווי זיי ווירקען איצט בנוגע דייטשלאנד

גאר אין גיכען, שוין אין נעכסטען חודש ווערט 55 יאהר זינט ס'האט זיך אנגעהויבען די שרעקליכע כוואליע פון פאגראמען, אין 1881 אין צארישען רוסלאנד.

איצט דערמאנען מיר זיך אבער אין א זעהר וויכטיגען דאטום, וואס האט א שייכות צו דעם פראטעסט, וואס די יודען אין ענגלאנד האבען ערהויבען געגען יענע רציחות און אכזריות פון דעם צאריזם. אין י"ב שבט ה'תרמ"ב, וואס איז אויסגעפאלען דעם 1-טען פעברואר 1882, דאס הייסט מיט 54 יאהר צוריק, איז פארגעקומען דער זעהר וויכטיגער פראטעסט-מיטינג אין לאנדאן און אין יענעם זעלבען טאג זענען פארגעקומען עהנליכע פראטעסט-מיטינגען אין פאריז און ניו-יארק. עס קען קיין שום ספק נישט זיין, דאס יענע פראטעסט-מיטינגען האבען פיעל געווירקט איינצוציימען די בעסטיעס, ארויסצורופען צו די ליידענדע יודען די סימפאטיע פון דער וועלט, און טאקי צו העלפען פיעל פון זיי זיך צו ראטעווען פון דעם צאריסטישען גיהנום.

איך וויל זיך אבשטעלען אביסעלע לענגער אויף יענעם פראטעסט פון די יודען אין ענגלאנד, און טאקי מאכען א פאראלעל, א פערגלייך מיט דער ארט און וויזע, ווי מען האט געהאנדעלט דאמאלס געגען דעם צאריזם, און ווי מען האנדעלט איצט געגען דעם היטלעריזם.

אנגעהויבען האט זיך דער גרויסער אינטערעס פון די ענגלישע יודען צו דער לאגע פון די יודען אין רוסלאנד מיט א בעריכט אין „טיימס", וואס איז ערשינען דעם 11 יאנואר 1882 איבער די שוידערליכע רציחות און הריגות, וואס זענען דארט פארגעקומען. עס איז געווען א עהנליכער בעריכט, ווי דער, וואס איז נישט לאנג צוריק ערשינען אין די „טיימס" איבער דער לאגע פון די יודען אין דייטשלאנד, אין וועלכען עס איז אנגעוויזען געווארען, אז די יודען לעבען אונטער היטלער'ס הערשאפט, ווי מייז אין א פאסטקע. די גרויסע ענגלישע צייטונג האט זיך שטענדיג דערהויבען צו דער הויכער מדרגה פון מענשליכקייט און האט געוועקט דאס געוויסען פון דער וועלט געגען אכזריות און אונגערעכטיגקייט, וואס איז בעגאנגען געווארען געגען יודען.

אנ'אונטערשיד איז אבער, ווי די יודען פון ענגלאנד אליין האבען געגעווירקט דאמאלס און ווי זיי ווירקען איצט אין שייכות צו אזא לאגע.

תיכף ווי ס'איז ערשינען דער בעריכט אין „טיימס" האט א דאמאלטדיגער יודישער דעפוטאט סארזשאנט דזשאהן סיימאן דעם 13 יאנואר פערעפענטליכט א לאנגען בריף טאקי אלץ אין „טיימס", רופענדיג אפען, מוטיג און פריי צו דער ענגלישער עפענטליכקייט צו ווירקען געגען די אכזריות. ער האט זיך אויך געווענדעט צו דער רוסישער רעגירונג מיט שארפע ווערטער, ערקלערענדיג, אז זי בעפלעקט דאס קריסטענטום, און ער האט פערענדיגט: „די פראגע איז אזעלכע: וואס שטעלט ציוויליזאציע געגען בארבאריזם, עס איז פאר רוסלאנד אויסצוּוועהלען צווישען זיי".

— איך וויל דא גלייך פרעגען: וואו איז דער יודישער דעפוטאט, וועלכער האט פערעפענטליכט בנוגע דעם דייטשען היטלעריזם אזא מוטיגען ברייף אין „טיימס", ווי יענער יודישער דעפוטאט האט פערעפענטליכט בנוגע דעם רוסישען צאריזם?

תיכף נאך דעם האט א קאמיטעט פון ענגלישע יודען, געשאפען דורך דער איניציאטיוו פון דער באארד אף דעפיוטיס און די אנגלא דזשואיש אסאסיאיישאן, מיט סיר נ. מ. ראטשילד (דער נאכדעם געווארענער ערשטער לארד ראטשילד) אין דער שפיץ געשיקט א „מעמאריאל" צו דעם צאר אלעקסאנדער דעם דריטען, אז ער זאל מאכען א סוף צו דער שוידערליכער לאגע פון זיינע יודישע אונטערטאנען. אט צו יענעם קאמיטעט האבען בעלאנגט א חוץ סיר נ. מ. ראטשילד: באראן הענרי דע ווארמס, סארזשאנט דזשאהן סיימאן מ. פ., דער דאמאלסדיגער טשיף רבי דר. הערמאן אדלער. שמואל מאנטאניו (דער נאכדעם געווארענער לארד סווייטלינג) און אנדערע אלץ יודישע פערזענליכקייטען, וועמענס נעמען האבען געשפילט א גרויסע ראלע. דער „מעמאריאל" איז פון אט דעם קאמיטעט איבערגעגעבען געווארען צו פרינץ לאוואנאוו, דער רוסישער אמבאסאדאר אין לאנדאן, אז ער זאל דאס איבערשיקען צום צאר פון רוסלאנד.

די יודישע פיהרער פון ענגלאנד האבען דעמאלט זיך אויך נישט בעגנוגענט בלויז מיט שיקען א מעמאריאל צום צאר, נאר זיי האבען אויך גלייך צוגעגרייט א עפענטליכען פראטעסט געגען די רציחות און געגען דער לאגע פון די יודען אין רוסלאנד בכלל. דעם 19-טען יאנואר 1882 איז ארויסגעשיקט געווארען דער דערמאנטער מעמאריאל און שוין דעם 21 יאנואר, דאס הייסט בלויז מיט 2 טעג שפעטער, האט מען צוגעשטעלט דעם לאנדאנער לארד מעיאר א פעטיציע, אז ער זאל געבען דאס ראט-הויז פאר דעם פראטעסט-מיטינג, די פעטיציע איז געווען אונטערגעשריבען פון ארציבישאף אף קענטעבורי, לארד שעפטסבורי, לארד סקארסדייל, די בישאפס פון גלאוטער, אקספארד, מאנטשעסטער און לאנדאן, פון טשארלס דארווין, מאטהיו ארנאלד, קארדינאל מאנינג און נאך פראמינענטע גייסטליכע, וויסענשאפטסלייט און אנדערע גרויסע פערזענליכקייטען אויף אנדערע געביטען. ס'איז איבריג צו זאגען, אז זיי האבען נישט אליין געשיקט זייערע חתימות אויף דער פעטיציע. מען האט זיך צו זיי געווענדעט. עס איז געווען, ווער עס זאל זיך ווענדען, און זיי האבען זיך הומאניש אבגערופען.

דער פראטעסט-מיטינג איז ווי שוין געזאגט פארגעקומען אין ראטהויז דעם 1 פעברואר 1882. צווישען אנדערע האבען גערעדט אויף דעם מיטינג לארד שעפטסבורי (וועלכער איז געווען איינער פון די הומאניטארישסטע לארדען פון לאנד) און קארדינאל מאנינג. דער לארד מעיאר אליין האט פרעזידירט און ער האט פארגעלעזען בריף און סימפאטיע צו דער אויפגאבע פון מיטינג פון ארציבישאף אף קענטעבורי און אנדערע. אלע האבען גערעדט אפענע ווערטער. מען האט נישט געגלעט די רוצחים און אונטערדריקער. עס איז געווען נאטירליך, עס איז געווען אונפערמיידליך, אז אזא פראטעסט זאל האבען ערפאלג) און דער רעזולטאט איז געווען, ווי שוין געזאגט: ס'זענען דאך געצוימט געווארען די בעסטיעס, און פיעל יודען זענען געראטעוועט געווארען פון צארישען גיהנום.

אזוי האבען די ענגלישע יודען געהאנדעלט מיט 54 יאהר צוריק, און זייער נאבעלער ביישפיל איז נאכגעפאלגט געווארען אין פראנקרייך און אמעריקא.

ביי דעם איצטיגען אומגליק פון די יודען אין דייטשלאנד, האט מען לערך דריי יאהר פערלוירען, אין פוסטער האפנונג, אז ס'וועט בעסער ווערען, מען האט געלאזען די לייטונג אין די הענד פון א פאר דילעטאנטען, וועלכע האבען נישט געהאט נישט דעם נויטיגען איינפלוס און נישט די נויטיגע ערפאהרונג, און וועלכע האבען זאגאר נישט געהאט דעם שכל זיך צוצוהערען צו די ווארנונגען פון די פארשטעהער פון די יודישע פאלקס-מאסען... אז זיי האבען ארגאנזשירט עפעס א פראטעסט איז עס נאר געווען א רעליגיעזער, וואס מוז בעטראכט ווערען אלס א נישט פאליטישער, און וואס איז דורכאויס געווען ווירקונגסלאז, נישט די רעגירונג און אפילו נישט די סיטי פון לאנדאן איז נישט געצוואונגען געווארען צום פראטעסט.

ערשט איצט, שוין נאך די זעהר נידריגע נירענבערגער געזעצען, וואס מאכען שוין אונמעגליך פאר יודען אפילו צו אטעמען אין דייטשלאנד, האבען זיך געכאפט די יאהודים, און געשיקט הענדום פענדום א דעלעגאציע קיין אמעריקא מיט סיר הערבערט סאמיועל בראש. און אויך די דעלעגאציע האט נאר דעם צוועק צו שאפען א ליקווידאציאנס באנק, אויף ארויסצונעהמען יודען פון דייטשלאנד, א פאליטיק וואס פיעל האלטען פאר שעדליך, ווייל זי קען דערהויבען גרויסע געפאהרען פאר יודען אין אנדערע לענדער.

מוטיג און ווירדיג, ווי עס האבען געהאנדעלט די ענגלישע יודען אין 1882 האנדעלט מען אפילו נישט איצט. טא וואס איז דער וואונדער, וואס עס ווערט ערגער פון טאג צו טאג?

היסטאריקוס.

קלאמירען אזוי ביי יערער געלעגנהייט וועגען געמיינזאמען קאמף מיט דעם יודישען חבר-ארבייטער. פארוואס, זאגט מיר, חברים בונדיסטען, איז נאך דא ביי אונז אין טשענסטאכאוו נישט פארגעקומען קיין איינאיינציגער געמיינזאמער מיטינג פון די יודישע און פוילישע סאציאליסטען געווידמעט דעם קאמף געגען אנטיסעמיטיזם, פארוואס?

מיט דעם, וואס איהר, יודישע ארבייטער, זענט געגען אנטיסעמיטיזם, וועלען מיר נאך נישט געהאלפען ווערען.

אט פארוואס...

דער גבאי פון דער שטאדט-שוהל ה' ש. ניימאן האט יענע וואך געהאט צו מיר א גרויסע פרעטענסיע, באשר איך האב נישט געשריבען, אז דעם שבת וועט דא דאווענען אויף פראבע דער פיאטרקאווער חזן ה' קאמעניעצקי.

האב איך איהם געענטפערט אזוי צו זאגען: היות, ווי יעדען פרייטאג-צו-נאכטס, ווי נאר דער עולם ווערט געוואויר, אז עס קומט א חזן, קומען זיי צו לויפען אין די טויזענדער, אזוי, אז מען ווערט דערשטיקט — האב איך ספעציעל נישט געשריבען, טראכטענדיג, אז טאמער וועלען דאך נישט אלע דערפון וויסען, וועט מען כאטש קאנען אין דער שוהל אטעמען. דער גבאי האט אבער אלץ געהאט צו מיר א טענה, פארוואס איך האב נישט געשריבען; ער האט אלץ מורא געהאט, טאמער וועט ער קיין מנין נישט האבען.

דער סוף איז אבער געווען, אז רעכט האב איך געהאט, ווארום דעם לעצטען פרייטאג-צו-נאכטס איז געקומען אזא גרויסער עולם, אז עס איז אונמעגליך געווען זיי אלע אריינצולאזען אין דער שוהל, און אין מיטען דאווענען האט דער חזן געמוזט איבעררייסען און ווארטען ביז מען האט געעפענט די ווייבער-שוהל און אויבען אויך אריינגעלאזט עטליכע הונדערט מאן.

נו קאנט איהר זיך שוין פארשטעלען, ווי עס וואלט געווען, ווען איך וואלט נאך געווען געשריבען, אז דער חזן קאמעניעצקי וועט דאווענען, וואלט דאך געווען — כאטש אזוי איז אויך געווען גענוג נסים — פשוט דערדריקט צו ווערען.

וועגען חזן קאמעניעצקי, וועגען זיין דאווענען, וועל איך שוין גארנישט רעדען — דאס לאז איך איבער פאר אונזער רעצענזענט. איך האב דא נור געוואלט זיך פערענטפערען, פארוואס איך האב נישט געשריבען, אז ער וועט דאווענען. איך האב געוואלט גאר פשוט פערמיידען א קאטאסטראפע — אט, ה' ניימאן, אט פארוואס...

אנדערע צייטען, אנדערע לידער...

אויף דער חנוכת-הבית-פייערונג פון חדר „חורב" האט ה' ערליך אין זיין רעדע (אגב זעהר געלונגענע) צווישען אנדערס אויך געזאגט, אז דאס, וואס דער לאקאל פון הזיר איז אזוי מאדערן איינגעריכטעט, איז זעהר לאגיש, ווייל אמאל, אין יענע צייטען, ווען מיר האבען געוואוינט אין דירות אהן מאדערנע איינריכטונגען, האבען מיר אין חדר זיך אויך געקאנט בעגעהן אהן די אלע זאכען, היינט אבער, ווען כמעט יעדע דירה, איבערהויפט פון די פערמעגליכערע שיכטען, אז איינגעארדענט מיט מאדערנע איינריכטונגען, מוז אויך דאס חדר זיין אזוי איינגעארדענט.

דאס חדר — זאגט ה' ע. — איז די פארטזעצונג פון דער היים, און אויב דאס חדר וועט זיין קלאגעדיג איינגעארדענט, וועט דאס קינד האבען אנ'אבשייי פאר'ן חדר.

כ'ווייס, אפשר איז דער ה' ערליך גערעכט?! מיר, אין אונזערע צייטען, האבען זיך טאקע געשטיקט אין אנ-ענגען חדר, אהן עלעקטריע און אהן בעקוועמליכקייטען; ווען מיר וואלטען היינט געווען קינדער, מעגליך וואלטען מיר שוין אויך נישט צופרידען געווען פון אמאליגען חדר און וואלטען אויך געוואלט האבען בעקוועהם, אזוי ווי עס האבען די קינדער פון חדר „חורב".

אנדערע צייטען — אנדערע לידער...

אבגעגעבענע זאכען...

כ'געדענק, ווען כ'בין געווען א קליין יונגעל — דאס איז געווען אנ'ערך אין 1902 — האט מען זיך געריכט אין טשענסטאכאוו אויף א פאגראם; האט דאן אונזער מוטער גענומען די קינדער און אנטלאפען מיט אונז קיין טרוסקאלאס עד יעבר הזעם, וויסענדיג אז דארט קאנען מיר זיין זיכער דאס ס'וועט אונז גארנישט געשעהן.

די וואך האב איך בעגעגענט עטליכע טרוסקאלאסער איינוואוינער, וועלכע זענען פון דארט אנטלאפען און האבען בעשלאסען דא צו זיין א לענגערע צייט אין שטאדט — יעבר הזעם, ביז עס וועט זיך דארט ווי עס איז בערוהיגען.

אזוי זעהט אויס די לאגע. מיט העכער דרייסיג יאהר צוריק זענען מיר ענטלאפען קיין טרוסקאלאס, כדי זיך דארט צו בעהאלטען פאר א שטורם, היינט אנטלויפען די טרוסקאלאסער צו אונז, כדי דא מציל צו זיין זייער לעבען —

אבגעגעבענע זאכען...

די שיקסע פסקנ'ט שאלות...

אין א קריסטליכער געגענד האט דער יודישער געוועלב-אייגענטימער פערלוירען די קליענטעלע, גאר פשוט דערפאר, ווייל עס געשיקט זיך נישט, אז ריינע אריער זאלען היינט קויפען ביי א יודען. האט דער יוד בעשלאסען זיך צו ווענדען צו די יודישע בירגער, וועלכע וואוינען אין זיין געגענד, אז זיי זאלען כאטש ביי איהם קויפען, און אויב זיי איז צו שווער צו קומען צו איהם אין געוועלב אריין, וועט ער זיי ברענגען די פראדוקטען אין שטוב אריין.

האבען די יודישע שכנים די אפערטע אנגענומען. נאר ביי איין יודישען דאקטאר, וועלכער וואוינט אויך דארט נאהנט פון דעם יודישען געוועלביל, האט די קריסטליכע דינסט דעם יודען אבגעזאגט, מיט'ן מאטיוו, אז היינטיגע צייטען איז אנ'עבירה צו קויפען ביי זשידעס און אזוי ווי זי איז א הונדערט-פראצענטיגע קאטוילין, וועט זי ביי דעם יודען נישט קויפען.

דער יודישער געוועלבניק האט אבער נישט רעזיגנירט און האט אנגעווענדען אלע תחבולות, כדי זיך צו זעהען מיט'ן דאקטאר בכבודו ובעצמו—פאניע דאקטאזשע, האט דער באיקאטירטער געוועלב-אייגענטימער גע'טענה'ט—אזוי און אזוי, די קריסטליכע קונים באיקאטירען מיך, לכן בעט איך דיך, בעפעהל דיין דיענסט זי זאל ביי מיר קויפען, ווארום זי, די דינסט האט מיר אבגעזאגט און האט מיר געוויזען די טהיר.

דער דאקטאר האט אויסגעהערט די טענות פון יודען, איהם זאגאר געגעבען גערעכט, נאר אויב די שיקסע וויל נישט, העלפען נישט קיין טענות, ווייל נישט ער האט די דעה, נאר זי, די שיקסע; זי פסקנ'ט שאלות...

א ליאלקע האבען זיי פערברענט...

מען באיקאטירט די יודען, מען ווארפט באמבעס אין יודישע געשעפטען, מען שלאגט יודען, מען רייסט זיי ארויס דאס שטיקעל ברויט פון מויל. אויב דאס איז נאך וועניג, פערמעסט מען זיך אויף די עיקרים פון יודישען דת, מען וויל פערוועהרען די יודישע שחיטה און פונדעסטוועגען לעבט דער יוד.

וואס טהוט מען פארט, אז מען זאל יודען אומברענגען, א סוף מאכען מיט דעם עם קשה עורף, ווארום וועלכעס פאלק אויף דער וועלט וואלט נאך געלעבט נאך אזוי פיעל ענוּים קשים— האבען זיי געטראכט, געטראכט און אויסגעטראכט, פערברענען! ווארפען דעם יוד אויפ'ן שייטער-הויפען, און אזוי ווי אמאל אין שפאניען אויפ'ן אויטא דא-פע, אזוי האט מען אויך דעם לעצטען זונטאג אנגעלייגט א פייער אין מיטען גאס, נאהנט פון א קריסטליך מקום קדוש, גענומען א ליאלקע, פערשטעלט פאר א יודען און געווארפען אין פייער אריין. דער צעיושעטער המון האט פונקט אזוי ווי די פעניציאנער, בעת זיי האבען געברענט מענשליכע קרבנות פאר זייער גאט מולך, געטאנצט ארום דעם דאזיגען פייער און זיך אזש פערכלינעט פאר תענוג, געשריגען א „יהי רצון", אז אלע יודען—אל תפתח פה לשטן—זאלען אזוי פערציקט ווערען.

זאגט אייך וואס איהר ווילט, נאר עס איז שווער צו גלויבען, אז מיר לעבען אין צוואנציגסטען יאהרהונדערט און אין הארץ פון אייראפא...

נו, יא, וואס האב איך דאס געוואלט זאגען—די ליאלקע איז טאקע פערברענט געווארען—דאס יודישע פאלק וועט אבער איבערלעבען אלע שונאים. עם ישראל וועט איהר נישט פערברענען.

לויתן.

דער חזנים-קאנקורס אין שטאדט-שוהל.

פערגאנגענעם שבת, האבען מיר געהערט דעם ארי שבחבורה חזן ר' ברוך קאמענעצקי פון פיעטרקאוו.

די ידיעה, אז חזן קאמענעצקי שטעלט זיך צו פראבע אין שטאדט-שוהל האט ממש עלעקטריזירט אלע. און דאס, וואס עס האט זיך געטהון פרייטאג צו קבלת-שבת איז נאך ביי אונז אין טשענסטאכאוו נישט געוועזן. אונטער'ן דרוק פון געוואלדיגען עולם, וואס האט געשטראמט אין שוהל אריין, האבען די גבאים געעפענט די עזרת-נשים, וועלכע איז מאמענטאל איבערפולט געווארען און טראץ דעם איז נאכמעהר מענשען געבליבען אין דרויסען. און עס האט געלוינט. חזן קאמענעצקי שטעלט מיט זיך פאר אנ'אונערשעפליכען קוואל, א מעיין המתגבר פון חזנישען וויסען. וואס האט אונז חזן קאמענעצקי נישט דערלאנגט? א הארציגען סענטימענטאל-יודישען „השכיבנו", און באלד א שעהנעם קלאסישען „ושמרו", נישט געזשאלעוועט א „מגן-אבות" מיט א „אלוהנו רצה במנוחתנו", און דאן ערשט א פרייען שעהנעם „קידוש", וויברירט און בעצויבערט מיט זיין אומפאנגרייכער שטימע, פערגאנגען זיך אין א שעהנעם פאלצעט און באלד צוריק מיט אנ'אונגעהויערער קראפט אין דער פולער שטימע און געענדיגט מיט א הערליכער קאדענץ.

דער גאנצער עולם האט אויך אונטער דער סוגעסטיווער קראפט פון אט דעם גרויסען חזן זיך ווירדיג פערהאלטען און מיט דעם געהעריגען יראת-הכבוד, נישט געקוקט דערויף, וואס חזן קאמענעצקי האט אויך זעהר מאריך געווען, האט קייגער קיין תרעומות נישט געהאט און עס וואלט זיך געוואלט העכרען נאך און נאך.

אויף שבת אין דערפריה האט חזן קאמענעצקי בעצויבערט דעם עולם מיט זיינע פרייע רעציטאציעס ווי אויך מיט זיין געזאנג. דער רוב עולם האט טאקי באלד אויפ'ן ארט ארויסגעזאגט זיין מיינונג, אז חזן קאמענעצקי וואלט געווען דער אמת'ער חזן אויף דעם ריכטיגען פלאץ. און פאר דער יונגערער גענעראציע זינגער וואלט דאס אויפנעהמען חזן קאמענעצקי ביי אונז געווען א גרויס געווינס. זיי וואלטען ווידער געהאט די געלעגענהייט, ווי אמאל ביים גרויסמייסטער א. ב. בירנבוים ז"ל, צו לערנען די אמנות החזנות.

דעריבער ווילען מיר האפען, אז טראץ די פיעל אנגעקומענע אפערטען פון חזנים-קאנדידאטען וועט חזן קאמענעצקי, אט דער דאזיגער אבי החזנים, זיין איינער פון די הויפט-קאנדידאטען אויף דעם עהרען-אמט, וועלכען עס שטעלט מיט זיך פאר דער פאסטען פון טשענסטאכאווער שטאדט-חזן.

וואלף שמידט.

מען האט געזאגט תהילים.

לויט דער פעראָרדנונג פון ועדת הרבנים אין פוילען צו זאגען תהילים אין די יודישע שוהלען צוליעב דער גזירה אויף דער יודישער שחיטה איז אויך ביי אונז אין שטאדט נעכטען דאנערשטאג געזאגט געווארען תהילים אין דער שטאדט-שוהל, ווי אויך אין א רייהע שטיבלעך און מנינים.

פון פרויען - פעראיין „עזרה".

די געזעלשאפט „עזרה", וועלכע פערנעמט זיך א רייה יאהרען מיט ערטייל'ען בכבוד'ע קראנקע און רעקאנוואלעסצענטען פערשידענע לאבונגען, וועש און געלד-מיטלען צו פאהרען נאך אטוואצק, אין די קורערטער א. ד. גל. — פיהרט אדורך, ווי יעדעס יאהר, א זאמעל-אקציע אנשטאט א באל.

עס איז אלזא כדאי צו שטיצען אזא נוצליכע געזעלשאפט און אנצונעמען די זאמלערינס, וועלכע אפעלירן זיך צו דעם צוועק בתשועת-חן, כדי צו ערמעגליכען דער „עזרה" נאכצוקומען די בעדערפנישען פון פיעל ארימע קראנקע, וועלכע נויטיגען זיך אין הילף.

נייער הויפט - דאקטאר אין דער היגער אובעזפיעטשאלניע.

קיין טשענסטאכאוו איז געקומען און איבערגענומען זיין אמט דער ניי-נאמינירטער הויפט-דאקטאר פון דער אובעזפיעטשאלניע — דר. אלעקסאנדער האל.

דער ניי-נאמינירטער הויפט-דאקטאר פון דער היגער אובעזפיעטשאלניע האט מיט עטליכע יאהר צוריק פערנומען דעם אמט פון הויפט-דאקטאר פון דער אובעזפיעטשאלניע אין ווארשא און דאן איז ער געווען הויפט-דאקטאר פון דער אובעזפיעטשאלניע אין אסטראוויעץ.

א דעלעגאציע פון ארבייטסלאזע ביים שטאדט-פרעזידענט.

דער שטאדט-פרעזידענט האט אויפגענומען א דעלעגאציע פון ארבייטסלאזע, וועלכע געניסען פון דער הילף פון ארבייטס-פאנד.

די דעלעגאטען פון די ארבייטסלאזע האבען זיך געוואנדען צום פרעזידענט מיט דער בקשה זיי צו פערדאפלען די פארציע פון ברויט, וואס ווערט ביז-יעצט ארויסגעגעבען צו 1 קילא פאר א פאמיליען-מיטגליד, ווי אויך אריינצונעמען זאלץ, זייף און קארטאפעל צווישען דעם לעבענסמיטעל, וואס זיי בעקומען.

דער פרעזידענט האט זיך גינסטיג אבגערופען אויף די פאדערונגען פון די ארבייטסלאזע און צוגעגעבען, אז היי-יאהר ווערט די לעבענסמיטעל-אקציע בעשווערט צוליב'ן פערקלענערן פון די קרעדיטען. דער ארבייטס-פאנד האט אבער נישט פערקלענערט די פארציע פון ברויט, נור פערקעהרט – בעדייטענד פערבעסערט די קוואליטעט פון ברויט און צום ערשטען מאל אנגעוואנדען דאס ארויסגעבען פון ווערטפולע קאווע אין קאסטקעס. וואס אנבעלאנגט זייף – איז שוין דער ארבייטס-פאנד צוגעטרעטען עס ארויסצוגעבען, דאגעגען דאס ארויסגעבען זאלץ איז די פראגע פון די נאהנטסטע וואכען.

אין רעזולטאט האט דער פרעזידענט ערקלערט, אז די שטאדט-פערוואלטונג וועט טהון אלץ, כדי צו פערלייכטערן די לאגע פון די ארבייטסלאזע און מיטהעלפען זיי איבערצוקומען דעם ווינטער.

אין די נאהנטסטע טעג וועט דער שטאדט - פרעזידענט אבפאהרען קיין קעלץ, כדי פארצושטעלען די פאסטולאטען פון די ארבייטסלאזע דעם וואיעוואדישען ארבייטס-פאנד און זיך פערטראכטען וועגען דער מעגליכקייט פון דער רעזאלוציע.

נדבות פאר דער געזעלשאפט „תומכי עניים".

פון פאלגענדע ה"ה: משה אש און פרוי צו דער תנאים פון זייער זוהן שמשון מיט פרל. רוזשקא זעלווער 20 קילא ברויט.

ה' יצחק ליפסקי צו דער יאהרצייט פון זיין מוטער 20 קילא ברויט.

ה' דוד גאלדבערג און פרוי צוליב דער פערבעסערונג אין געזונד צושטאנד פון זייער פאטער און שוויגערפאטער 20 קילא ברויט.

ה' לייביל טשענסטאכאווסקי צו דער יאהרצייט פון זיין פאטער 16 קילא ברויט.

ה' יואל טויבענבלאט צו דער יאהרצייט פון זיין שוויגערפאטער 10 קילא ברויט.

ה' שלמה ברזעזינסקי 10 קילא ברויט.

„לחיים חדשים" אין „עדען".

מיר טיילען מיט, אז דער פילם פון „קרן היסוד" א. נ. „לחיים חדשים" (Ziemia obiecana), וועלכער איז געווארען דורך דער פירמע „אורים" אין ארץ-ישראל צוזאמען מיט'ן „מאקס-פילם" אין אמעריקא וועט גאר איינגיכען דעם 27, 28 און 29 ד. ח. דעמאנסטרירט ווערען אין אונזער שטאדט אין קינא „עדען".

דער דאזיגער פילם איז דער איינציגער אויטענטישער רעפארטאזש פונ'ם בויענדען זיך ארץ-ישראל און האט לחלוטין נישט קיין שייכות מיט די אנדערע ארץ-ישראל פילמען, וועלכע ווערען איצט געוויזען אין פוילען.

ביים רעאליזירען דעם פילם „לחיים חדשים" האבען מיטגעארבייט די בעסטע פילם-פאכמענער, ווי: דער בעוואוסטער רעזשיסער יהודה לעהמאן, דער גענעראל-סעקרעטאר פון „קרן היסוד" אין ירושלים לעא הערמאן, אויסגעצייכענטע מוזיק אונטער דער לייטונג פונ'ם הויפט-דירעקטאר פון „פאראמאונט" ארקעסטער אין נוי-יארק, ווי אויך פון בעקאנטען מוזיקער דניאל סאמבורסקי פון תל-אביב.

דרייסטער באנדיטען-אנפאל אויף א געוועלב.

מיטוואך, ארום 8 א זייגער אין אווענד זענען דורך דער הינטער-טהיר פון פערפומעריע-געוועלב פון נחום קירשענבוים אויף אנראדאווא 10 אריינגעקומען צוויי בעוואפענטע פערמאסקירטע פערשוינען. די באנדיטען זענען אריין אין דער שטוב נעבען דעם געוועלב, ווייל דאס געוועלב איז 7 א זייגער געווארען פערמאכט און א חוץ דעם אייגענטימער איז דאמאלס שוין קיינער נישט געווען. וועגען דעם אלעם, ווייזט אויס, זענען די באנדיטען געווען גענוי אינפארמירט און טאקי אויסגענוצט די דאזיגע געלעגענהייט.

איינער פון די אנפאלער האט זיך געווארפען אויף דעם דערשראקענעם סוחר, געכאפט איהם ביים האלז און גענומען שטיקען מיט דער פאדערונג, אז קירשענבוים זאל ארויסגעבען דאס געלד. דער צווייטער אנפאלער איז דערווייל צוגעלאפען צום שופלאד, וואו ס'האט זיך געפונען 1 זל. און גענומען ווייטער נישטערען.

דערווייל האט דער ערשטער אוועקגעשליידערט קירשענבוימען אויף דער ערד, געבינדען מיט שטריק און פערשטופט דאס מויל, אז דער קרבן זאל נישט קענען מאכען קיין אלארם. דאמאלס האבען די באנדיטען צוגענומען ביי קירשענבוים'ען דאס גאנצע געלד און דאן אנגעהויבען צונויפקליבען די טייערערע סחורות.

די באנדיטען האבען א לענגערע צייט ארומגענישטערט אין געוועלב, נישט ווערענדיג דורך קיינעם געשטערט און דאן זענען זיי, מיטנעמענדיג געלד און פערשידענע סחורות, ארויס דורך דער פראנט-טהיר, וועלכע זיי האבען געלאזט אפען.

א האלבע שעה שפעטער איז אדורכגעגאנגען דער לאקאטאר פונ'ם זעלבען הויז ה' הירשבערג און זעהענדיג אפען די טהיר פון געוועלב, איז ער א פערוואונדעטער אריין אינעווייניג, וואו ער האט געטראפען ליגען קירשענבוים'ען א פערחלש'טען. ער האט איהם בעפרייט פון די שטריק און דאן אלארמירט די שכנים, ווי אויך פאליציי, וועלכע האט אונטערגענומען אנ'ענערגישע אויספארשונג, כדי צו ענטדעקען די דרייסטע באנדיטען.

פון ברית הצה"ר.

צוליב דעם נישט קומען פון פרעז. זשאבאטינסקי קיין פוילען איז די 7-טע רעוויזיאניסטישע קאנפערענץ געווארען אבגעלעגט.

אלע רעוויזיאניסטען ווערען דעריבער אויפגעפאדערט ווייטער אויסצוקויפען די וואהל-לעגיטימאציעס.

א גרויסער באל לטובת די שטרייקענדע מאגאזין-שניידער.

מארגען שבת אווענד קומט פאר אין די זאלען פון האנדווערקער-פערבאנד, אלעע 12, א גרויסער באל מיט פערשידענע אטראקציעס.

די הכנסה איז בעשטימט לטובת די שטרייק-קאסע פון די מאגאזין-שניידער.

פון ספארט.

„גוויאזדא" (ווארשא) — „בריגאדא" 7:9.

פערג. זונטאג זענען אין זאל פון „בריגאדא" פארגעקומען באקס-קאמפען צווישען דעם ווארשאווער ספארט-קלוב „גוויאזדא" און היגען ס.ק. „בריגאדא".

די קאמפען האבען ארויסגערופען א אונגעהויערע פעראינטערעסירונג און צוגעצויגען א גאר-גרויסען עולם צוליב'ן אנטייל פונ'ם בעריהמטען יודישען באקסער, פיעלמאליגען רעפרעזענטאנט פון פוילען — שעפסיל ראטהאלץ.

„בריגאדא" בעשטעהט פון א מאנשאפט פעסט-געבויטע יונגען, וועלכע בעזיצען א סך דויערהאפטיגקייט, אבער קעמפען כאאטיש און דאס, וואס די קאמפען האבען איבערגעלאזט א נישקשה'דיגען איינדרוק בלייבט צו פערדאנקען די געסט, וועלכע זענען טעכניש גוט - אויסגעשולטע באקסער, קעמפען אמביציעז און אלזייטיג און האבען געוויזען שעהנע קאמפען.

די סענסאציע פון די קאמפען איז זעלבסטפערשטענדליך געווען ראטהאלץ, וועלכער האט אין פוילען זין פון ווארט אלעמען (א חוץ א קליינעם טייל נישט-מבינים, וועלכע האבען דוקא געוואלט זעהן א נאק-אאוט) פשוט ענטציקט מיט זיין ארט קאמפען.

ראטהאלץ, וויסענדיג, אז זיין געגנער איז בעדייטענד שוואכער, האט נישט געפרובט איהם צו נאקאוטירען, נור דערפיהרענדיג דעם קאמף ביז צום סוף, דעמאנסטרירט זיין נישט-געוועהנליכען טאלאנט, מכבד-זייענדיג דעם געגנער מיט אלערליי קלעפ, א דאנק וועלכע ראטהאלץ האט זיך אין די ערשטע צוויי רונדעס ערווארבען אהן א שיער פונקטען און ערשט צום סוף פערשנעלערט דעם טעמפא און זיין געגנער איז כמעט ווי „אויסגעפערטיגט".

ראטהאלץ, וועגען וועלכען מיר האבען ביז-יעצט בלויז געהערט און וועגען זיינע זיעגען אין די אינטערנאציאנאלע באקס-פערמעסטונגען געלייענט אין דער פרעסע, האט זיך ערווארבען אלעמענס סימפאטיע און אנערקענונג.

די רעזולטאטען פון די קאמפען זענען פאלגענדע:

פאפיר-געוויכט: גאלדבערג (ג) יאשינסקי (ב). טראצדעם, וואס דער ערשטער האט אנ'איבערמאכט אין דער ערשטער און דריטער רונדע, ערקלערט דער ריכטער יאשינסקי'ן פאר דעם זיעגער, וואס בע'עולה'ט גאלדבערג'ן.

פליגען-געוויכט: דייטשגעוואלד (ג) — מילעיסקי (ב). דער קאמף איז א לעבהאפטער אבער א כאאטישער צוליעב דעם ווילדען ארט קאמפען פון מילעיסקי'ן. דייטשגעוואלד קעמפט זעהר אמביציעז און האט אנ'איבערמאכט אין דער צווייטער און דריטער רונדע. ער זיעגט אויף פונקטען.

האהן-געוויכט: ראטהאלץ (ג) — פרימוס (ב). אזא שעהנעם קאמף ווי ראטהאלץ האט געוויזען האבען מיר נאך אין טשענסטאכאוו גישט געזעהן. זיין געגנער פערמאגט א סך דויערהאפטיגקייט און פערשטעלט זיך זעהר גוט. ראטהאלץ ציעלט נישט צו קיין נאקאוט, קעמפענדיג אהן אנשטרענגונג. אין די ערשטע צוויי רונדען בעשיט ער זיין געגנער מיט אויסערגעווענליך פלינקע און גוט-געציעלטע קלעפ. גרויס ענטציקונג האט ראטהאלץ ארויסגערופען אין דער דריטער רונדע, וועלכע ער הויבט אן מיט פלינקע סעריעס פערשידענארטיגע קלעפ און אין דער לעצטער מינוט קריגט ער זיין געגנער אריין אין א ווינקעל און ווייזט א זעלטען שעהנעם ענג-קאמף. ראטהאלץ זיעגט הויך אויף פונקטען און דער עולם אפלאדירט איהם שטארק.

פעדער-געוויכט: זשיטניק (ג) — וורובעל (ב). ביידע פערשטעלען זיך קנאפ און בעלייגען זיך געגענזייטיג מיט א שפאר ביסעל קלעפ. אין דער דריטער רונדע דעריאגט זשיטניק די פערלוירענע פונקטען פון די ערשטע רונדען און דער קאמף ענדיגט זיך אונענטשידען.

אין לייכט-געוויכט בעקומט „בריגאדא" צוויי פונקטען וואלקאווער צוליעב דעם, וואס די „גוויאזדא" שטעלט נישט ארויס קיין געגנער.

האלב-מיטעל-געוויכט: גאלדשטיין (ג)— ווארוואס (ב). גאלדשפיין האט א בעדייטענדע איבערמאכט אין דער ערשטער רונדע, וואס עס דעצידירט זיין זיעג אויף פונקטען.

מיטעל-געוויכט: ראזענבערג (ג) — וועקערא (ב). ראזענבערג איז זעהר א גוטער באקסער. ער קעמפט פערשידענארטיג, אזוי אז זיין געגנער קען זיך פון זיינע שטארקע און פלינקע קלעפ נישט ארויסדרעהען. ער האט אין אלע דריי רונדען אנ'איבערמאכט און זיעגט אויף פונקטען. אבער צוליב זיין איבערוואג בעקומט וועקערא צוויי פונקטען פאר „בריגאדא".

האלב-שווער-געוויכט: אלבערט (ג) — שוויטאן (ב). אלבערט איז נאך א גאר יונגער באקסער, ער בעזיצט אבער א שטארקען קלאפ. אין דער צווייטער רונדע רעזיגנירט זיין שוואכער געגנער פון ווייטערדיגען קאמף. אלבערט זיעגט אזוי ארום דורך א טעכנישען נאק-אוט.

רינג-ריכטער ה' ווייס.

עמקא.

דער גרויסער יום טוב...

קליינער פעליעטאן.

פונקט 5 א א זייגער פריה האט מען מיך אויפגעוועקט און מיך אונטערגעיאגט, אז איך זאל זיך שנעל אנטהון, ווייל דער עולם ווארט שוין אויף מיר.

אויפ'ן הויף האט זיך שוין געפונען די גאנצע סוויטע, מאנכע אויף פערד, מאנכע אין אויטאס, גאר אלע מיט די ביקסען אויף די פלייצעס — מען גרייט זיך אויף דער גרויסער יאגד אויף חיות און פויגעל.

עס דערהערט זיך א סיגנאל און דער עולם ריהרט פון ארט. פאראויס לויפען א גאנצע מחנה יעגער-הונד מיט ארויסגעשטעקטע צינגער, און מיט די נאז-לעכער שמעקען זיי אין דער לופט, זיי פיהלען שוין פון דער נאהנט דאס בלוט פון די דערשראסענע חיות און עופות.

קומענדיג אין וואלד שטעלט מען זיך אב. באלד ווערט דער וואלד ארומגערינגעלט פון די יעגע, טרייבער מיט גאנצע סטאדעס הונד הויבען אן צו האווקען, מען טרומייטערט און די חיות הויבען אן ארויסצולויפען פון זייער בעהעלטעניש. די הונד יאגען זיי אלץ נעהנטער צום ארט, וואו די יעגער שטעהען, און מיר ציעלען מיט די ביקסען – טראך, טראך, עס פאלט א חיה, באלד הויבט זי זיך אויף און לויפט ווייטער. שיסען מיר נאכאמאל און נאכאמאל, ביז די חיה בלייבט ליגען, זי צאפעלט זיך נאך עטליכע מינוט און ריהרט זיך מעהר נישט פון ארט. יעדעס מאל, ווען ס'געלונגט צו דערשיסען א חיה, ווערט א הורא, א פרייד, א שמחה. טאמער אבער געלונגט דאך א חיה צו לויפען ווייטער, ווערט זי בעפאלען פון דער סטאדע הונד, וועלכע רייסען פון איהר לעבעדיגע שטיקער, ביז ענדליך זי הויכט אויס איהר חיה'שע נשמה.

דאס זעלבע איז מיט די פייגעל. מען דערשרעקט זיי, הויבען זיי אן פליהען, מיר שיסען דאן אין זיי אריין די קוילען, און זיי פאלען, צאפלען, קלאפען מיט די פליגלען, ביז זיי בעקומען נאך א פארציע קוילען און בלייבען טויט.

פערטיג געווארען מיט'ן פאנג, הויבט מען זיך אן צו בעריהמען, ווער עס האט מעהר דערשאסען, און אויב מען אנערקענט, אז דער און דער האט טאקע מעהר דערהרג'עט חיות אדער פויגעל, ווערט ער געקרוינט אלס דער העלד פון טאג.

דאסמאל האבען מיר געהאט א גרויסען פאנג, דעריבער איז עס געווען א גראנדיעזער יום טוב.

קומענדיג אהיים, האט מען איינגעארדענט לכבוד דעם פאנג א גרויסארטיגען באנקעט, אויף וועלכען מען האט געהאלטען טאאסטען און לויב געזאנגען פאר די יעגער און בעשאנקען דעם בעסטען שיסער מיט א גאלדענעם מעדאל.

- צווישען די טאאסט-רעדנער איז אויך געווען די מאדאם פריסטאר, וועלכע האט געהאלטען א פערהערליכונגס-רעדע פאר די יעגער און גלייכצייטיג געשיט פעך און שוועבעל אויף דער בארבארישער יודישער שחיטה...

אט אזא חלום האב איך געהאט יענע נאכט, נאכדעם ווי איך האב מיך אנגעלייענט אזוי פיעל וועגען דעם שחיטה-פארשלאג, וועלכען עס האט ארייגעטראגען אין סיים די מאדאם פריסטאר...

שמעלקע.

בראָשור פון היגען רב וועגען שחיטה.

נעכטען איז ארויס פון דרוק א בראָשור אין דער פוילישער שפראך פון היגען רב ר׳ נחום אַש שליט״א אונטער׳ן טיטעל: „אין פערטיידיגונג פון דער שחיטה״. די בראָשור ענטהאלט 60 זייטען און בעהאנדעלט דאס פראָבלעם פון הומאַניטאַרען, רעליגיעזען, פּאָליטישען און ווירטשאפטליכען שטאנדפונקט, די געשיכטע פון די רדיפות געגען שחיטה, ווי אויך א הייסען אפעל צו די הערשענדע ספערען, דאס זיי זאָלען אבהיטען די אלטע פוילישע פרינציפען פון טאָלעראנץ לגבי דער יודישער אמונה און פאָלק.

די בראָשור איז געוואָרען ארויסגעגעבען דורך דער היגער קהלה, בכדי צו בעקענען די קריסטליכע בעפעלקערונג מיט׳ן יודישען שטאַנדפונקט וועגען שחיטה און ווערט צושיקט צו די רעגירונגס-קרייזען, דעפּוטאַטען, סענאַטאָרען און מאגיסטראַטען, בעזונדערס צווישען די ראַטמענער פון היגען שטאָדט-ראַט.

א גרעסערע אָבהאַנדלונג וועגען דער בראָשור מיט א רייהע אויסצוגען וועלען מיר פערעפענטליכען אין די נאָהנסטע נומערן פון אונזער צייטונג.

פערבּרענט אויפ׳ן קאַטעדראַלני פּלאַץ אַ מאַנעקין פון אַ יוד.

נעכטען אין די מיטאג-שעה׳ן האט זיך אויפ׳ן קאַטעדראַלני פּלאַץ פערזאַמעלט אַ גרויסער המון, צווישען וועלכען עטליכע כוליגאַנעס האָבען זיך נעפּאָרעט אַרום אַ ליאַלקע, געמאַכט פון שטרוי, וואס איז געווען כאַראַקטעריזירט אויף אַ יוד. אונטער פערשידענע אויסגעשרייען „נידער מיט די יודען״, „אַזוי דאַרף מען טהון מיט אַלע יודען״, האבען די כוליגאַנעס אונטערגעצינדען די לאַלקע און דערביי האבען זיי זיך לוסטיג געמאכט אויפ׳ן חשבון פון די יודען.

כאַראַקטעריסטיש, אַז גראַד זענען אַדורכגעגאַנגען עטליכע גלחים און אויך פּאָליציאַנטען און קיינער האט נישט געפונען פאַר נויטיג צו רעאַגירען אויף דער דאַזיגער העסליכער סצענע.

זונטאַג דעם 1 מערץ 1936 י. 3=30 נאכמ. אין ערשטען טערמין און 4 נאכמ. אין צווייטען טערמין אין לאָקאַל, פּילסודסקי 31 קומט פאר

די **אַלגעמיינע פערזאַמלונג**

פון די מיטגלידער פון דער געזעלשאפט **„גמילת חסד״**

טאג-אָרדנונג: 1) ערעפנונג, 2) וואַהל פון אַ פאָרזיצענדען, 3) בעשטעטיגען דעם בילאַנס פאַר׳ן יאהר 1935, 4) וואַהלען פון 3 פערוואַלטונגס-מיטגלידער אנשטאט די אַרויסטרעטענדע ה״ה: ב. באַטשאַן, ב. גוועורצמאַן, א. פראַסקוראַווסקי, 5) וואַהלען פון 3 מיטגלידער אין דער רעוויזיאַנס-קאָמיסיע אַנשטאַט די אַרויסטרעטענדע, 6) פרייע פאָרשלאַגען.

די „טאַז״-פערוויילונג

קומט פאר שבת, דעם 7-טען מערץ אין פייערלעשער-זאַל. עס ווערען היי-יאָהר געגרייט ספעציעלע אַטראַקציעס.

פרטים אין די נאָהנסטע טעג.

רעפּרעזענטאַנץ - באַל פון היגען „מכבי״.

אין צוזאַמענהאנג מיט׳ן 20-יעהריגען יובילעאום, וועלכער איז אויסגעפאַלען היי-יאהר, אָרדענט איין דער היגער „מכבי״ דעם טראַדיציאָנעלען רעפּרעזענטאַנץ-באַל אין אייגענעם לאָקאַל, וואו עס זענען פאָרגעזעהען פערשידענע אַטראַקציעס. איינגאַנג — נאָכ׳ן בעווייזען איינלאַדונגען. די אַלע, וועלכע האבען צוליב וועלכע סבות קיין איינלאַדונגען נישט בעקומען, קענען זיך ווענדען אין סעקרעטאַריאַט פון קלוב יעדען אָווענד.

10 חדשים תפיסה פאַר אַן׳אָנפאַל.

דעם 13 דעצעמבער פ. י. האט ביים ברעג פון טייך וואַרטא שפּאַצירט אין דער געזעלשאַפט פון זיין כלה א געוויסער יאַן בירכאַצקי.

צו די שפּאַצירענדע זענען דאַן צוגעגאַנגען עטליכע אונבעקאַנטע פערשוינען און בורכאַצקי׳ן שטאַרק צושלאַגען און צושטאָכען מיט א מעסער.

די אויספאָרשונג האט ענטדעקט איינעם פון די אָנפאַלער, א געוויסען יאַן קעלער, וועלכער איז געוואָרען פער׳משפט אויף 10 חדשים תפיסה פאר בענוצען אינ׳ם געשלעג געפעהרליכע מכשירים.

אַ פּראָצעס צוליב טעלעפאָנישע דראָטען אויפ׳ן דאַך פון אַ הויז.

די ציווילע אָבטיילונג פון קרייז-געריכט האט בעטראכט אַן׳אינטערעסאַנטען פּראָצעס.

בעת׳ן רעמאָנט פון הויז אויפ׳ן נייעם מאַרק 2, וואס געהער צו סטאַשעווסקי׳ן, זענען געוואָרען צושעדיגט די טעלעפאָנישע דראָטען.

דאמאלס איז דער פּאָסט-אַמט דורך דער פערמיטלונג פון דער גענעראַל-פּראָקוראָטור ארויסגעטרעטען געגען ה׳ סטאַשעווסקי מיט א תביעה פון 150 זלאָטעס. ה׳ סטאַשעווסקי איז גישט געבליבען הינטערשטעליג און אָנגעקלאָגט דעם פּאָסט-אַמט, פאָדערענדיג אין זיין תביעה 750 זלאָטעס פאר בעפעסטיגען אויפ׳ן דאַך פון זיין הויז די טעלעפאָנישע דראָטען און בענוצען זיך מיט׳ן דאַך במשך פון 6 יאָהר.

דאס געריכט האט אינ׳ם אורטייל צוגעמשפּט לטובת דער גענעראַל-פּראָקוראָטור 150 זלאָטעס פאַר די צושעדיגטע דראָטען און גלייכצייטיג צוגע׳משפט סטאַשעווסקי׳ס תביעה צו 15 זל. יעהרליך פון פּאָסט-אַמט פאַר בענוצען זיך מיט די טעלעפאָן-דראָטען, וואס זענען בעפעסטיגט אויפ׳ן דאַך.

פאַר אויסגעבען אַ פאַלשע 10 זלאָטע - מטבע.

דער טשענסטאָכאָווער איינוואוינער פּיענטאַק האט זיך אין יאַנואַר 1934 פערהאַלטען מיט זיין פערד און וואָגען ביים קאָוואַל ברוש אויף בלעשנא, כדי צו פערריכטען דעם וואָגען.

בעת׳ן פערריכטען האט פּיענטאַק געוויזען ברוש׳ן א 10-זלאָטי-מטבע, אַנמערקענדיג, אַז זי איז פאַלש. דאמאלס האט ברוש פאָרגעשלאָגען, אַז ער זאָל דערפאַר קויפען בראָנפען און ער האט טאַקי ארויסגעשיקט א יונגעל נאָך צוויי פלעשלעך בראָנפען. אינ׳ם געוועלב האט מען אָבער דערקענט, אַז די מטבע איז פאַלש, אַזוי, אַז דאס יונגעל איז געלאָפען ווייטער.

אינצווישענצייט איז פּיענטאַק אַוועגפאָהרען און די מטבע האט צוריק בעקומען ברוש, וועלכער האט זי דאַן אוועקגעגעבען א געוויסען מאַריאַן וויעוויורא. דער לעצטער האט אָבער מורא געהאט אויסצוגעבען די מטבע און דעריבער ארויסגעשיקט מיט איהר סטאַניסלאַוו קלאַמסקי׳ן נאָך וואורשט.

קלאַמסקי האט זעהר גוט אויסגעפיהרט דאס „שליחות״ און פאַר דער פאַלשער מטבע געבראַכט א האַלבען קילאָ וואורשט און 9 זל. א רעשט.

דער געוועלב-אייגענטימער האט זיך נאָך א געוויסער צייט אַריענטירט אין דער לאַגע און אַוועק צו קלאַמסקי׳ן, וואו ער האט נאָך בעוויזען אָבצונעמען 7 זלאָטעס.

דער גאַנצער ענין האט זיך דאַן אריבערגעטראַגען אין קרייז - געריכט אריין, וועלכעס האט פערארטיילט: סטעפאַן ברוש, מאַריאַן וויעוויורא און סטאַניסלאַוו קלאַמסקי׳ן אויף 6 חדשים תפיסה יעדען, מיט אָבלעגען דאס אויספיהרען די שטראַף אויף 3 יאָהר. דער פּראָצעס געגען פּיענטאַק׳ן איז געוואָרען אַנולירט צוליב דעם, וואס ער איז אינצווישענצייט געשטאָרבען.

פון ב״עס.

היינט פרייטאג 8 א זייגער אווענד קומט פאר א דרינגענדע אסיפה פון אלע מיטגלידער פון ב״עס״.

שבת 3:30 א זייגער קומט פאר אַנ׳אסיפה. 7 אָוועגד קומט פאר די ערשטע אסיפה געפיהרט אין דער העברעאישער שפראַך.

רינג-קייט

יוסף בלעכשטיין ענטפערט מיט 2 זל. און רופט ארויס—די ח״ח: יו״ר פון ת״וע ת׳ אליעזר קאָנסענס, שלמה ראָזענצווייג, עמנואל פרידמאן, רפאל לאַנדוי, משה דוד קאָלין.

יוסף טאָביאַש ענטפערט מיט 5 זל. און רופט ארויס—די ח״ח: חיים ארי׳ יוננסטער, משה שטילער, צבי בראָט, צבי לעוועק, יעקב בערמאן, יצחק האָלאַנד.

שמעון שיוועק ענטפערט מיט 1 זל. און רופט ארויס—די ח״ח: ר׳ שמרי׳ גלעוויצקי, דוד וואָזשניצא, אברהם יצחק גאָדט.

יחיאל מאיר קאָנסענס ענטפערט מיט 1 זל. און רופט אַרויס—ר׳ אהרן סטאָפּניצקי, ר׳ מענדיל קאַפּינסקי, ר׳ נח קורלאַנד.

אברהם ישכר טשענסטאָכאָווסקי ענטפערט מיט 3 זל. און רופט אַרויס די ח״ח: יוסף בלאַדי, אשר גאָטעסמאַן, יהושיע טענדלער, שלמה זעלווער, שמואל רודניצקי.

אָבקלאַנגען פון אַ זדייסטען איינברוך.

אין דער נאַכט פון 22 אויפ׳ן 23-טען נאָוועמבער פ.י. האבען גנבים זיך אַריינבעקומען דורך אַנ׳איינברוך אין געוועלב פון ווייגמאַן און גאָלדמינץ אויף בערקא יאָסעלעוויטשא גאס און צוגעגנב׳עט א גרעסערע צאָהל שפייז-אַרטיקלען אויף דער סומע פון 2.000 זל.

די אויספאָרשונג האט פעסטגעשטעלט, אַז די גנבה האט אויסגעפיהרט א געוויסער באָלעסלאוו קושישטאָף. בעת דער רעוויזיע אין דער וואוינונג פון סטאניסלאווא קושישטאָף, א שוועסטער פון גנב, האט מען געפונען 12 פעקלעך טהעע און אַנ׳אויסצוג פון אלע אַרטיקלען, וואס זענען געוואָרען צוגעגנב׳עט אין דער דערמאַנטער פירמע.

באָלעסלאוו קושישטאָף איז ענטלאָפען אין אַנ׳אונבעקאנטער ריכטונג און ס׳איז איהם נישט געלונגען ביז-איצט צו פערהאַלטען.

דורכ׳ן קרייז-געריכט איז דעריבער געמשפט געוואָרען בלויז סטאניסלאווא קושישטאָף און געוואָרען פעראורטיילט אויף 1 יאָהר תפיסה, דערביי איז א העלפט דערפון געוואָרען געשענקט אויפ׳ן יסוד פון דער אַמנעסטיע און די רעשט איז געוואָרען אָבגעלעגט אויף 3 יאָהר.

פון ספּאָרט

מכבי — סטזשעלעץ (טאַרנ. גורי).

זונטאג, דעם 23-טען פעברואַר 8 א זייגער אָווענד קומען פאר אין „מכבי״-לאָקאַל באָקס-קאַמפען צווישען „מכבי״ און „סטזשעלעץ״ פון טאַרנאָווסקע גורי.

„שמשון״ (טאַרנוב) אין טשענסטאָכאָוו.

די פּינג-פּאָנג-לייטונג פון „מכבי״ האט פערבעטען נאָך טשענסטאכאוו די פּינג - פּאָנג - מאַנשאַפט פון טארנאָווער „שמשון״ (פוילישער מייסטער) מיט גוטעק׳ן בראש.

פּינג-פּאָנג-מייסטערשאַפטען.

שבת, דעם 22 ד. ח. 6 אָווענד קומט פאר אין זאַל פון ספּאָרט-קלוב „בליסקאָוויצא״ (אַגראדאווא 8) דער לעצטער דעצידירענדער מעטש וועגען מייסטערשאפט פון פּינג-פּאָנג אין אונזער קרייז צווישען „בליסקאוויצא״ און „הכח״ (טשענסטאכאוו). דער מעטש האט ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס אין ספּאָרט-וועלטעל.

„צ. ח. ס.״ — „בריגאַדאַ״.

זונטאג 6 א זייגער אין אָווענד קומט פאָר א באָקס-מעטש מיט׳ן וואַרשאַווער צ.וו.ס. אין די רייהען פון צ.וו.ס. וועלען קעמפען: קאַרפּינסקי, וויעטשאָרעק און שמיעך.

גנזוואָרפונג אַ פּעטאַרדע אויף אַ יודישער וואוינונג אין ראַקאָוו

מאנטאג 12 א זייגער ביינאַכט האבען אונבעקאַנטע פערברעכער אריינגעוואָרפען א פעטאַרדע דורכ׳ן פענסטער פון דער וואוינונג פון יוסף פראַגער אין ראַקאָוו אויף אָקושעיאָ-גאַס 64.

די פעטאַרדע האט אויפגעריסען מיט א שרעקליכער קראַפט, אויסברעכענדיג צוויי גרויסע פענסטער צוזאַמען מיט די ראהמען. דערביי זענען אויך ארויסגעפאלען די שויבען אין דער וואוינונג פון קריסטליכען שכן אויפ׳ן ערשטען שטאָק און אויך אין דער וואוינונג פון ה׳ פראַגער׳ס זוהן, וועלכער וואוינט אין דער שכנות׳דיגער אָפיצינע פון זיין פאָטער.

א דאַנק דעם גליקליכען צופאל, וואס די פעטאַרדע האט נישט אויפגעריסען אין דער וואוינונג, איז די פאַמיליע פראַגער אָבגעקומען מיט בלויזע שרעק.

אויפ׳ן אָרט פון׳ם געשעהעניש איז באַלד אראָבגעקומען די אויספאָרשונגס-מאַכט צוזאַמען מיט׳ן פּראָקוראָר און פעראָרדענט צו אַרעסטירען 10 פערזאָן, אָנפיהרער פון דער ענדעקישער אָרגאַניזאַציע אין ראַקאָוו.

אין דער נאַכט פון מאנטאג אויף דינסטאג זענען געוואָרען אַרעסטירט אַנ׳ערך 30 פערזאָן, וועלכע זענען אָבער געוואָרען ארויסגעלאָזט נאָך 48 שעה.

נעכטען אין דער פריה זענען דאַגעגען ווידער געוואָרען אַרעסטירט 8 פערזאָן.

די ווייטערדיגע אויספאָרשונג איז אין גאַנג.

וויעלון.

נייע בירגערמייסטער=וואהלען.

אַ נייער קאַנדידאַט.

ווי בעקאַנט, האט די לעצטע זיצונג פון שטאָדט-ראַט, אויף וועלכער עס האט געזאלט געוועהלט ווערען אַ בירגערמייסטער, נישט געגעבען קיין רעזולטאט, ווייל דער איינציגער פיגורירענדער קאַנדידאַט ה׳ יענדזשעיעסקי, האט נישט בעקומען די געהעריגע צאָהל שטימען (13).

ווי מען טיילט אונז מיט, וועט די נעכסטע שטאָדט-ראט-זיצונג, אויף וועלכער עס וועט זיך געפונען אויפ׳ן טאָג-אָרדנונג די וואהל פון א בירגערמייסטער, פאָרקומען דאָנערשטאָג, דעם 27 ד. ח. ווי מיר ווערען אויך אינפאָרמירט, וועט אויף דער זיצונג אַרויסגעשטעלט ווערען אויך די קאנדידאטור פון עמעריטירטען קאַפּיטאַן וועיערס, וועלכער האט דורך די עטליכע יאהר, וואס ער ווילט אין וויעלון זיך ערוואָרבען סימפּאַטיע ביי אַלע שיכטען און פערנעמט אַנ׳אָנפיהרענדע שטעלונג אין פערש. געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס.

די קאנדידאטור פון קאַפּיטאַן וועיערס האט גרויסע שאנסען אונטערשטיצט צו ווערען און צו בעקומען די נויטיגע צאָהל שטימען אויף געוועהלט-צו-ווערען אלס בירגערמייסטער.

ווי מען גיט אונז איבער האט קאַפּיטען וועיערס צושיקט בריעף צו אַלע ראַטמענער, הן קריסטליכע, הן יודישע, מיט איין און דעם זעלבען טעקסט, אין וועלכען ער דריקט אויס זיין אַגימאַמין און זיין גרייטקייט צו אַרבייטען פאר׳ן וואויל פון אלע בירגער פון דער שטאָדט, אָהן אונטערשיד פון רעליגיע און נאציאָנאַליטעט.

* * *

דאס אדורכפאַלען פון דער קאַנדידאַטור פון ה׳ יענדזשעיעווסקי אַלס בירגערמייסטער איז נאָך אַלץ די טעמע פון טאג. ענדעקעס קענען זיך גאַרנישט מוחל זיין, דאס עס איז צוליב איין שטים נישט געלונגען אדורכצופיהרען זייער קאַנדידאַט, אלס שטאָדט-פּרעזידענט.

זיי זענען געווען אזוי זיכער אין זיעג, אז זיי האבען מאָבליזירט אלע פּאַרטיי-חברים, וועלכע האבען געזאָלט מאכען די געהעריגע אָוואַציעס פאַר זייער דורך בלויז אַרישע שטימען געוועהלטען בירגערמייסטער. זיי זענען אָבער אָוועק ווי אָבגעשמיסענע.

אויך דער „סאָציאַליסטיש-ענדעקיש-סאַנאַציא״ „רעדאַקטאַר״ פון „עכאָ״ קען זיך נישט שענקען, וואס די וואַהל איז אַדורכגעפאַלען. ער טרייסט אָבער זיינע לעזער, אין איינעם פון די לעצטע נומערן, דאס אויף דער נעכסטער זיצונג וועט ער בעשטימט בעקומען מעהר שטימען און ער וועט בעשטימט געוועהלט ווערען.

צי עס וועט ווירקליך אזוי זיין—וועט די נעכסטע שטאדט-ראַט-זיצונג בעווייזען.

צ. ש.

פאַרבּערייי און כעמישע וועשעריי

„BENETA״

פּ. יאָסעלעוויטשאַ 11

(געגענאיבער דעם געוועלב פון דער קאָפּעלושאַרניע)

אונטער דער לייטונג פון אַנ׳אַבסאָלווענט פון דער כעמישער אינדוסטריע - שולע אין וואַרשא מיט לאַנג-יעהריגער פּראַקטיק

ספּעציאַליטעט:

1) פאַרבּען לויט מוסטערן,
2) דעטאַשירען (אַרויסנעמען פלעקען אָהן וואַשען אויפ׳ן אָרט),
3) כעמיש רייניגען און פּאַפּאַנירען קאָפּעלושן,
4) וואַשען שטייפע מענער-וועש מיט אַ דויערהאַפטען שפּיגעל-גלאַנץ.

די פרייזען בעדייטענד ערנידריגט.

KINO „EDEN".

צוזאַמען מיט וואַרשא

די נייעסטע קרעאַציע פון

אַננאַ מיי וואָנג

און פריץ קאָרטנער

CZU CZIN CZAU

Kino „LUNA"

פייערליכע פּרעמיערע !

Chińskie MORZA

וושאַן האַרלאָוו

קלאַרק גאַבל

וואָלאַס בערי

איבער׳ן פּראָגראַם: וועלט-אַקטואַליען